Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-hээ гарана | № 246 (16769) | 1984 оной октябрийн 26, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

...ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

...Верховно Соведэй Пре... ээлжээтэ заседани октяб... Кремль соо болобо.

...нда хабаадагшад КПСС-... октябрийн (1984 он) Пле... шиидхэбэринүүдые сэдьхэлээ ...угтан абаһан байгаа. Оро... номико саашадань хүгжөө-... ажахын үйлэдбэриие эр... гол шэглэлнүүд, эдеэ ...нүүдые тогтууритайгаар ...хо хэрэгтэ мелиорациин ...дэшэлүүлхэ тухай Плену-... шиидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-... ральна секретарь, СССР-... Соведэй Президиумэй ... К. У. Черненкын үгэ ...абари зүбшэлнүүд, тобшо-... ...дааа мүнөө үедэ партиин ...ска стратегиие хүгжөөлгэ-... ...ойлолгодо горитой хуби-... байна гэжэ заседани дээ-... ...лэгдээ. Газар тариалангай ...жалай продукци үйлэдбэ-... тогтууритайгаар ехэ болго-... КПСС-эй ЦК-гай хараал-... ехэтэй хэмжээнүүд пар-... ороной урда табигдаһан ...гатай, орёо шухала зорил-... шиидхэлгэдэ ленинскэ ...ндалгын бата гэршэ жэшээ

... шухала зорилгонуудые ...депутадуудай Соведүүдэй... Ажахын зургаануудтай ...дэнэр газар тариалангые ... һайжаруулха, уһанай ...барилга хэхэ, капитальна ...нүүдай ашаг үрэ дээ-... түлөө, үйлэдбэриин хү-... барилгын болзорые хо-... ...дэниие ашаглахын ту-... ...шангадхаха талаар ЦК-гай шиидхэбэринүүдые ...дээрэнь бэелүүлхэ шухала хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Элдүү-рилэн ашаглагдажа байһан шэнэ газар дээрэ комплексно барилга хэхэ, хүдөө нютагуудые болбосон түхэл-тэй болгохо, харгы замуудые бариха, мүн байрын гэрнүүдые, хүү-гэдэй эмхи зургаануудые, соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые саг бол-зор соонь ашаглалгада оруулха хэ-рэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. КПСС-эй ЦК-гай октябрийн (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, нүхэр К. У. Черненкын захяа заабаринуу-дые бодото дээрэнь хэлбэришэгүй-гөөр бэелүүлгэдэ Соведүүд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой гээд найда-жа байһанаа мэдүүлээ.

«Ажалша коллективүүд тухай бо-лон предприятинүүдые, эмхи зургаа-нуудые, организацинуудые хүтэлбэ-рилгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүл-хэ тухай» СССР-эй Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэхэ үедэ СССР-эй ар-бадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые, ажаглал-тануудые, мүн энэ Хуулиин проек-тые зүбшэн хэлсэхэ үедэ олонии-тын оруулһан дурадхалнуудые зүб-шэн хэлсэлгын үрэ дүнгүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдээсэлые СССР-эй Верховно Со-ведэй Президиум шагнаба. Дурсаг-даһан дурадхалнуудые, ажаглалта-нуудые бэелүүлхэ талаар хүтэлбэ-рилгын зургаанууд ехэ хүдэлмэри ябуулаа гэжэ заседани дээрэ тэмдэг-лэгдэбэ. Ажалша коллективүүд тухай Хуули ажабайдалда улам гүнзэгы-гөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ, хүнүүдые хүмүү-жүүлгэдэ улам ехэ үүргэ нүлөө үзүүлжэ байна.

Гэхэтэй хамта Ажалша коллекти-вүүд тухай Хуули хаа хаанагүй дүү-рэн хүсөөрөө бэелүүлэгдэнэгүй гэ-жэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Зарим предприятинуудта, эмхи зур-гаануудта, организацинуудта үйлэд-бэриин ашаг үрые хурдан түргэ-нөөр хүгжөөлгын, эрдэм, техникын, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануу-дые нэбтэрүүлгын, жаяг журам ба эмхидхэл дээшэлүүлгын асуудалнуу-дые шиидхэлгэдэ олониитын зохёо-хы үүсхэл эдэбхи үшөөл хангалта-гүйгөөр хэрэглэгдэнэ. Ажалша кол-лективүүд тухай Хууляар олгогдоһон үргэн ехэ арга боломжонуудые хэ-рэглэжэ, гүрэнэй түсэбүүдые, со-циалис уялгануудые хэлбэришэгүй-гөөр дүүргэхэ талаар ажахын зур-гаануудай, ажалша коллективүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлхэ шухала гэжэ заагдаһан байна.

Удаань Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадые со-циальна талаарнь хангаха, тогтоогдо-һон хунгэлэлтэнүүдые тэдэнэртэ ол-гохо тухай Хуулиин эрилтэнүүдые Белоруссиин ССР-тэ сахижа байһан тухай асуудалые хаража үзэбэ. Эсэ-гэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн-да хабаадагшадай ба наһа бараһан сэрэгэй алба хаагшадай бүлэнэрэй һуудал байдалые һайжаруулха ту-хай КПСС-эй XXVI съездын захяа заабаринуудые, парти болон гүрэ-нэй шиидхэбэринүүдые бодото дээ-рэнь бэелүүлхэ талаар республикын арадай депутадуудай Соведүүдэй ябуулжа байһан хүдэлмэридэ элид-хэл болон нэмэлтэ элидхэл дотор дэлгэрэнгы шэнжэлэл хэгдэбэ. Эсэ-гэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн-да хабаадагшадые, наһа бараһан сэрэгшэдэй ба партизануудай бүлэнэ-рые социальна талаар хангалгые саашадань һайжаруулха тодорхой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байна.

Гэхэтэй хамта гэр байраа һайжа-руулха, медицинын, худалдаа най-маанай ба ажаһуудалай талаар хан-гагдаха хэрэгтэ Эсэгэ ороноо хам-гаалгын Агууехэ дайнда хабаадаг-шадай эрилтэнүүд үшөөл хангалта-гүйгөөр бэелүүлэгдэнэ, дайнай ин-валидууд бултадаа автотранспортаар хангагдаагүй байһаар гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

«1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 40 жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоо-лые хүтэлбэри болгон, олоһон дүй дүршэлөө хараада абажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудай һуудал байдалые саа-шадань улам һайжаруулха талаар нютагай Соведүүдэй ябуулдаг хү-дэмэриие нарижуулан һайжаруулхы-ень Белоруссиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ СССР-эй Вер-ховно Соведэй Президиум дурад-хаба. Белоруссиин ССР-эй Мини-стрнүүдэй Соведтэ, республикын нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ ко-митедүүдтэ зохихо даалгабаринууд үгтөө.

Санаторидо ошожо аргалуул-хынь тула Эсэгэ ороноо хамгаал-гын Агууехэ дайнай инвалидуудта хабаадагшадта путевко үгэхын тула нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэр-хыень Президиум ВЦСПС-тэ дурад-хаба.

Партиин XXVI съездын ба КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Каза-хай ССР-эй арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлһэн политиче-скэ-хүмүүжүүлгын, соёлой-ниитын хү-дэлмэри тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хара-жа үзөө. СССР-эй Конституцяар, Казахай ССР-эй Конституцяар тэдэ-нэртэ олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгэ-нүүдые бэелүүлэн, партийна орга-нуудай хүтэлбэри доро республикын арадай депутадуудай Соведүүд пар-тиин шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатай-гаар дүүргэхэ, ажалшадай коммунис этигэл найдалые, политическэ үүс-хэл эдэбхиие дээшэлүүлхэ талаар хүн зоной дунда политическэ-хүмүү-жүүлгын, соёлой-ниитэ горитой ехэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ элидхэл соо, заседанида хабаадагшадай үгэнүүд дотор тэмдэглэгдээ. Элдэб зоной онсо шэнжые, үндэһэ яһые хараада абажа, профсоюзай, комсомолой ба ниитын бусад эмхинүүдтэй ажал ябуулгаа нягтаар холбожо, Сове-дүүд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулна.

СССР-эй Верховно Соведэй Пре-зидиум тогтоол баталан абахадаа, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиид-хэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, эмхидхэлэй ба политическэ-хүмүү-жүүлгын бүхы хүдэлмэриие 1984 оной ба бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй экономическа, социальна хүг-жэлтын түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар элсүүлэн зорюуг-хыень Казахай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, республикын нютагай Соведүүдтэ даалгаа.

СССР-эй Верховно Соведэй ээл-жээтэ сессиие үнгэргэлгэдэ хабаа-тай асуудалнуудые, гүрэнэй ажабай-далай бусад зарим асуудалнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Прези-диум мүн лэ хаража үзэбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА ШАЛГАЛТЫН КОМИССИДА

КПСС-эй Центральна шал-галтын комиссиин заседани октябрийн 24-дэ болобо.

КПСС-эй Центральна шал-галтын комиссиин 1984 ондо бэелүүлһэн ажал ябуулга ту-хай комиссиин түрүүлэгшэ Г. Ф. Сизовой мэдээсэл заседани дээрэ шагнагдаа. Центральна шалгалтын комисси КПСС-эй Уставта, шалгалтын хүдэлмэ-риие эдэбхижүүлхэ тухай пар-тиин ЦК-гай Политбюрогэй тогтоолдо, КПСС-эй ЦК-гай Ге-неральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын захяа заабаринууд-та үндэһэлэн, партиин түбэй органуудта хэрэгүүдые түргэ-нөөр, зүбөөр эрхилэлгые, КПСС-эй Центральна Комите-дэй кассые, предприятинүүдые шалгаха, партийна органуудта мүнгэн һангай ба материальна нөөсэнүүдые зүбөөр, гамтай-гаар гаргашалгые шалгаха асуу-далнуудта гол анхаралаа хан-дуулаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

КПСС-эй Центральна шал-галтын комиссиин бюрогой хү-дэлмэри тухай, КПСС-эй ЦК-гай Бэшэгүүдэй таһагай хүдэл-мэриие шалгалгын үрэ дүнгүүд тухай мэдээсэгдэбэ. Союзна республикануудай Компарти-нуудай, хизаарнууд болон об-ластьнуудай партийна органи-зацинуудай шалгалтын комис-синуудта туһаламжа үзүүлхэ хэрэг КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин хүдэлмэ-ридэ горитой һуури эзэлһэн байгаа.

КПСС-эй Центральна шал-галтын комисси аха дүү Ком-мунис ба хүдэлмэришэдэй пар-тинуудай шалгалтын комисси-нуудтай хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые халан абалсаба.

КПСС-эй Центральна шал-галтын комиссиин 1985 ондо бэелүүлхэ хүдэлмэриин түсэб заседани дээрэ зүбшэн хэл-сэгдэжэ, баталагдан абтаа.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ХУУЛИ САХИДАГ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМЫЕ БАРИЛСАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгые хангаха талаар үнэн сэхээр ажаллаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Пре-зидиумэй үмэнэһөө **«Байгал-Амарай түмэр замые барилса-һанай түлөө»** медаляар шагнаха:

Алагуева Альбина Петровнае —Улаан-Үдын гүрэнэй нота-риальна нэгэдэхи конторын ахалагша нотариус.

Бардонов Петр Бадлаевичые — Буряадай АССР-эй проку-ророй орлогшо.

Баргеев Аркадий Асалхановичые — Баунтын районой прокуратурын мүрдэгшэ.

Гершевич Матвей Матвеевичые — Буряадай АССР-эй про-куратурын таһагай начальник.

Дараган Борис Петровичые — дотоодын албанай полков-ник.

Дрончева Людмила Ивановнае — Буряадай АССР-эй про-куророй ахалагша туһалагша.

Грудинин Анатолий Павловичые— Хойто-Байгалай райо-ной арадай сүүдэй арадай судья.

Логвиненко Петр Евграфовичые — Баунтын районой ара-дай сүүдэй арадай судья.

Малыгин Валерий Григорьевичые — Хойто-Байгалай рай-онууд хоорондын прокуророй орлогшо.

Машкин Сергей Борисовичые — Буряадай АССР-эй юсти-циин министрэй нэгэдэхи орлогшо.

Медведев Поликарп Трифоновичые — Буряадай АССР-эй юстициин министр байһан, мүнөө пенсионер.

Мирошниченко Евгения Николаевнае — Хойто-Байгалай районой арадай сүүдэй гүйсэдхэгшэ.

Нимаев Роман Дугаржаповичые — Буряадай АССР-эй прокуратурын таһагай начальник.

Перфильева Ольга Ивановнае —Хойто-Байгалай районой арадай сүүдэй арадай судья.

Сидорин Александр Алексеевичые — Буряадай АССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ.

Скопинцев Эдуард Ивановичые — милициин подполков-ник.

Цоктоева Людмила Нимаевнае — Буряадай АССР-эй прокуратурын таһагай прокурор.

Цыганков Василий Степановичые —Буряадай АССР-эй прокуророй нэгэдэхи орлогшо.

Цыденжапов Бадмацырен Цыбиковичые — Буряадай АССР-эй прокурор.

Хомякова Надежда Антоновнае— Буряадай АССР-эй Юстициин министерствын ахамад бухгалтер.

Яковлев Алексей Матвеевичые — Хойто-Байгалай районууд хоорондын прокурор.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной октябрийн 24.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Н. А. СЕМАШКЫН НЭРЭМЖЭТЭ РЕСПУБЛИКАНСКА БОЛЬНИЦЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ.

Хүн зониие медицинскэ хангалгын талаар амжалта түй-лаһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойтойнь да-шарамдуулан, **Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре-зидиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1984 оной октябрийн 18.

ШАГНАЛ

Партийна болон ажахын органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажал-лаһанайнь түлөө түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарам-дуулан, КПСС-эй Мухар-Шэ-бэрэй райкомой нэгэдэхи сек-ретарь Владимир Иванович **Карповые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи-ум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түй-лаһан амжалтануудайнь тү-лөө түрэһөөр 50 наһа гүй-сэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдэ городой 40-дэхи дунда һургуулиин классһаа, һургуулиһаа гадуур хүдэл-мэриие эмхидхэгшэ Тамара Ивановна **Ситниковае** Буряа-дай АССР-эй Верховно Со-ведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ПРОПАГАНДИСТНУУД ХҮДӨӨ ГАРАБА

Үсэгэлдэр КПСС-эй област-ной комитедтэ пропагандист-нуудай бүлэгүүдэй гэшүүдтэй зүблөөн боложо, КПСС-эй ЦК-гай октябрийн (1984 он) Пле-нумэй материалнуудые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секре-тарь, СССР-эй Верховно Со-ведэй Президиумэй Түрүүлэг-шэ нүхэр К. У. Черненкын хэ-лэһэн үгые олониитэдэ тайл-барилан ойлгуулха тухай асуу-дал хэлсэгдэбэ.

Энэ зүблөөндэ партиин об-комой пропаганда болон аги-тациин таһагые даагшын ор-логшо В. Л. Кургузов үгэ хэ-лээ. Эдэ үдэрнүүдтэ пропа-гандистнуудай бүлэгүүд рес-публикын хүдөөгэй районуудта ошожо, ажалшадай урда лек-цинүүдые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ юм.

Пропагандистнуудай бүлэгүү-дэй бүридэлдэ КПСС-эй об-комой, Хүдөө ажахын мини-стерствын, Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Буряадай хүдөө ажахын ин-ститутай багшанар, СССР-эй Наукануудай академиин СО-гой Буряадай филиалай, Бу-ряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай эрдэм-тэд ороно.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

...ИМЛЭХЭНЬ ЛАБТАЙ

...лес» нэгэдэлэй ...предприятинууд соо-...циалис мүрысөөндэ ...ябаһан коллекти-... ...зэрлэхэ болоо һаа, ...ай, Муйска, Ху-... леспромхозуудые ...түүлэн дурдамаар. ...най леспромхозой ...лэдхэгшэдэй В. И. ...ой, модо ашагша-... И. Звягинцевай хү-... ...дэг бригаданууд ам-... ажалаараа шалгар-... оной юһэн һарын дүнгүүдые абаад харабал, 245 мянган кубометр ото-логдоһон модо шэрэхэ тү-сэбтэй һаа, энэ тоо 275,5 мянган кубометртэ хүргэг-дөө. Тиихэдэ түсэбэй ёһоор 8 миллион 55 мянган түхэ-ригэй продукци арадай ажа-хыда эльгээгдэхэ һаа, 8 мил-лион 446 мянган түхэригэй модон бэлэдхэгдэжэ ашаг-даһан байна.

Муйска леспромхозойхид Агуу Октябриин һайндэрые мүн лэ амжалта түгэсөөр угтажа байнхай. Эндэ Ана-толий Лаврентьевич Арсен-тьевэй ударидадаг модо бэ-лэдхэгшэдэй бригада түрүү зэргэдэ дабшана. 87 мянган кубометр модо ашагдаха ёһо-той һаа, 92,6 мянган кубо-метр ашагдажа, эд хэрэглэг-шэдтэ эльгээгдээ.

Хурамхаанай леспромхозой коллектив сооһоо модо бэ-лэдхэдэг Анатолий Васильевич Шкляраи, модо шэрдэ-дэг Владимир Тимофеевич Бриковэй бригада болон эки-паж шалгарна. Үнгэрһэн юһэн һарын туршада лес-промхозой хүдэлмэришэд дүн хамта 4 миллион 20 мян-ган түхэригэй продукци ара-дай ажахыда эльгээхэ түсэ-бөө холо үлүүлжэ шадаһан байна.

Түрүү эдэ предприятинууд жэлэй дүнгөөр онсо эрхим-лэхэнь лабтай.

Л. ТРИФОНОВА.

Николай Николаевич Цыбенов Бэшүүрэй районой Бо-донгуудай совхоздо олон жэлдэ жолоошоноор хүдэлнэ. Гэбэшье тэрэ жэл бүри комбайн даажа абаад, ажахынгаа таряа хуряалгада гарадаг заншалтай юм. Таряа хуряал-гада шалгарһанайнгаа түлөө нүхэр Цыбенов ВДНХ ошо-хо путевкоор гурба дахин шагнагдаһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ тэрэ совхозойнгоо чемпион боложо, олоной магтаал-да хүртэһэн юм.

Мүнөө жэлдэ тэрэ хоридохиёо таряа хуряалгада хабаа-далсаба. Урданайхидаал адли, абьяас ехэтэйгээр хүдэлһэн Н. Н. Цыбенов ажахынгаа таряа хуряалгада горитойхон хубитаяа оруулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Н. Цыбенов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Республикымнай ажалшад КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые халуунаар дэмжэнэ

ХАРЮУСАЛГАЯА ОЙЛГОНОБДИ

Хүдөөгэй бүхы ажалшадай, илангаяа газарай ургасын тү-лөө харюусалгатай хүнүүдэй мүнөө үедэ анхарха асуудал КПСС-эй ЦК-гай һаяхан боло-һон октябриин Пленумэй ма-териалнууд, манай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэ-һэн үгэ болоно.

Манай сүлөөтэ һайхан совет орондо арад зоной ажаһуу-далай улам баян дэлгэр бо-лохын, совет хүнүүдые эдеэ хоолоор бүри һайнаар ханга-хын тула айхабтар ехэ анха-ралай хандуулагдадаг ынь үшөө дахин тобойсо харуулаг-даба. Юуб гэхэдэ, газар ша-наржуулжа, ургасыень дээшэ-лүүлхэ бүхы мелиоративна хү-дэлмэри, тэрээндэ гаргашалаг-даха түйлай ехэ мүнгэ зөөри түбхын түрүүн хүнүүдэйл аша туһада зорюулагдана ха юм.

Энээнтэй хамта газар таряа-лангай ургаса дээшэлүүлжэ, ороохо таряа, малай тэжээл, хартаабха, овощ гэхэ мэтые ургуулха хүдэлмэритэй хүнүү-дэй урда баһал тон харюусал-гатай зорилгонуудай табигда-һаниинь ойлгосотой.

«Хэн нэгэн ерэжэ, энэ хү-дэлмэриие эхилхэ гэжэ кол-хоз, совхозууд хүлеэгээд бай-ха бэшэ гэжэ бидэ тоолохо эрхэтэйбди. Тэдэнэр эдэбхи үүсхэл гаргаха, доторойнгоо нөөсэнүүдые хэрэглэн, газараа шанаржуулха талаар уһанай ажахын эмхинүүдтэй хамта хү-дэлмэреэ ябуулхын тула өөһэ-дынгөө хүсэ, арга хэрэгсэл-нүүдые элсүүлхэ зэргэтэй»,— гэжэ нүхэр К. У. Черненкын үгэ дотор онсолон заагдана. Энэнь бидэндэ сэхэ хабаатай гэжэ манай мелиораторнууд һайн ойлгоно.

Тиимэһээ хэжэ байһан ажал хэрэгээ шэнээр, шүүмжэлхы ёһоор хаража, улам һайнаар хүдэлхэ болонобди.

Тарялан, сабшалангые уһа-лагдадаг болгохо, газарай хүрьһэнэй үрэжэлые дээшэ-лүүлхэ хүдэлмэриин али тухай шухала удха шанартайе ма-най районой колхоз, совхозууд яһала мэдэхэ болонхой. Энээндэ ехэ анхарал хандуу-лагдажа, мүнгэ зөөриин го-ритой һомологдодог болоһо-ной, илангаяа уһанай ажахын барилгын эмхиин, уһалууриин системэнүүдэй ажахын бэхижүү-лэгдэһэнэй ашаар һүүлэй жэл-нүүдтэ район дотор нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Инженер-нэ түхеэрэлгэтэй газар уһал-ха шэнэ һубаг, ханааб, хаал-тануд баригдаа, уһалууриин хүсэ ехэтэй, мүнөө үеын онь-һон техникэ жэл бүри олон боложо байна. Тэрэнэй ашаар мүнөө ажахынуудта 10 мянга гаран гектар тарялан, саб-шалан найдамтайгаар уһа-лагдадаг болоод, тэндэһээ ямаршье жэлдэ һайн ургаса абтана. Жэшээнь, Худэриин совхозой Баян-Булагай уһалуу-риин системэһээ уһа гаргажа газараа ундалуулаад, тэндэхи луговод Н. Д. Дугаров жэл бүхэндэ гектарай 50—55 цент-нер үбһэ абадаг. «Родина» колхозой суута кукурузашан Г. Г. Дампиловай звено ба-һал һайжаруулагдаһан газар дээрэһээ гектарай 300—350 хүрэтэр центнер кукурузын но-гоон намаа ургуулаа.

Гэбэшье уһалагдадаг, шанар-жуулагдаһан газарнай үшөөл бага байна. Энэ талаар хэхэ юумэн тон ехэ. Тусхайлбал, гансахан энэ үбэлдөө, хабартаа «Заря» колхозой газар дээрэ хэдэн зуугаад гектар таряа-лан, сабшалан ундалуулха Ша-рабагадай уһалууриин систе-мэ барижа, ашаглалгада оруул-ха хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Мүн манай уһанай ажахынхид энэ намарай үедэ Мөөрөөшын совхоздо сабшалан уһалха уһа-лууриин хуушан һубаг ханаа-бууды шэнээр татажа, шу-луу бетоноор хаалта хэжэ, ур-да тээнь оройдоол 100 гаран гектар газар уһалдаг түхеэ-рэлгые 240 гектар газар унда-луулха аргатай болгоо. Тэрэ һаяхан актаар тушаагдажа аб-таа.

Тэрэшэлэн мүнөө үбэлдөө уһалууриин бүхы һубаг ханааб, хаалтануудые һэльбэн заһаба-рилха, шэнээр бариха хүдэл-мэри хэхээр бэлдэжэ бай-набди. Тиигэжэ саашадаа уһа-лагдадаг газарые улам үргэд-хэхэ хүдэлмэриин жэл бүри ехэ болохо байһаниинь элитэ.

А. БОНДАРЕНКО,
Хяагтын районой уһалуу-риин системэнүүдэй уп-равлениин начальник.

ОРОЛДОҺОНОЙЛ ЗЭРГЭЭР УРГАСА

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй материал-нуудые, нүхэр К. У. Черненкын тэндэ хэлэһэн үгые тон ехээр һонирхожо, гүнзэгыгөөр сэдьхэлээ ханан уншааб. Иимэ ехэ зорилгын табигдажа, ме-лиоративна хүдэлмэридэ иимэ ехэ анхаралай хандуулагдажа байхада үнэн зүрхэнһөө бая-сахаар байна.

Би олон жэлдэ совхоздоо таряан болон мал ажалдашье хүдэлөө хүм. Тарялан, саб-шалан дээрэһээ элбэг ехэ ур-гасын абтахадал бүхы юумэн урагшатай һайн байдаг, эдеэ хоолой зүйлнүүдые абаха, гү-рэндэ худалдаха түсэб, уял-гануд амжалтатайгаар дүүр-гэгдэдэг ха юм.

Тиимэһээ газар шанаржуул-жа, ургасыень дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаһан энэ ехэ хүдэлмэри эсэстээ ашаяа гүй-сэд харюулха гэжэ этигэг-дэнэ. Тэрэниие бэелүүлхын тү-лөө булта оролдохо ёһотой-бди.

«Оролдолгогүйгөөр өөдэтэй ургаса абтахагүй» гэжэ хүн зон хэлсэдэг. Энээниие хараадаа абажа, би өөрынгөө даажа абаһан сабшалан дээрээ хүсэ шадал, саг гамнангүй хүдэл-дэгби. Үбэлдөө Хүндын эхи-нэй булаг дээрэ тошо халяа-жа, хабар эртэ һайрам тог-тоожо, газараа шадаал һаа һайса ундалуулха гэжэ орол-додогби. Энэ жэлдэ хабартаа минии хүбүүд Владимир Ви-талий хоёр намдаа ехэ туһа-ламжа хүргөө. Виталий Иван-гын гидромелиоративна тех-никум дүүргэжэ ерээд, ха-бар газар уһалалсаа, үбһэ ху-ряалгын үедэшье намтаяа ажаллалсаа һэн.

Тиигэжэ байгша ондо хабар-таа, зундаа бүхы сабшалангаа 2 дахин һайнаар уһалаад, гек-тар бүхэндэнь 90 килограмм аммиачна селитрэ оруулжа, зарим газартань шэбхэ та-раагаабди.

Булагай уһанай жэл бүри нэгэ жэгдэ элбэгээр ерэдэг-гүй дээрэһээнь хабар тэрэ-ниие хаажа абаха ехэ даамба-хаалта шулуу, шоройгоор бод-хоогообди. Тэрэнэй ашаар уһан таһалдахаяа болёо.

Энэ жэлдэ манай звено саб-шалан дээрээ муу бэшэ ург-са ургуулбашье, хуряалгын үедэ сагай уларилай муу бай-һанһаа боложо, түсэбөө дүүр-гээгүй.

Саашадаа тогтууритай, нэгэ жэгдэ һайн ургаса аба-даг болохын тула газараа үшөөл һайнаар бөөмэйлэн ха-рууһалха, уһалха, үтэгжүүлхэ болонобди. Парти, правитель-ствамнай тиимэ зорилго бү-хы мелиораторнуудай урда табина ха юм.

Ф. ЯНЬКОВ,
Захааминай районой Михайловкын совхозой сабшалангай звеное даагша.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЖУРАМАЙ ҮДЭР, ТЭРЭНЭЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭ

Ажахын али бүхы шатануудай хүдэлмэриин эмхидхэл болон нарин нягта байлгые дээшэлүүлхэ, экономикые хүтэлбэрилгын онол аргые нарижуулха, ажалай болон үйлэдбэриин журам бэхижүүлхэ, эсэсэй үрэ дүнгэй түлөө эрилтэ шангадхаха гэһэн партиин хараалһан шэглэлые бэелүүлгэ хадаа партийна организацинуудай ажал ябуулгын шиидхэхы удха шанартай зорилго болоно.

КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, «Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэриие шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолые бэелүүлэн, республикын промышленна предприятинуудай барилгын эмхинүүдэй, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд ажалай, технологическа болон түсэбэй-финансова журам бэхижүүлхын, Ажалша коллективүүд тухай Хуулиие наринаар сахихын түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар зохихо хэмжээнүүдые абажа байна.

Ажалай социалис журам бэхижүүлгэдэ саг үргэлжын анхарал хандуулан, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, албан газарнуудай партийна организацинууд эмхидхэлэй, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин онол арга болон хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэнэ. Энээндэ хабаатай асуудалнууд партийна суглаан дээрэ, парткомой болон партбюрогой заседани дээрэ зүбшэгдэнэ. Тэндэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд тоосоно, өөрынгөө үйлэдбэриин ажал хэрэг тухай коммунистнууд мэдээсэнэ. Ажалай журам бэхижүүлхын тула оролдолго гаргахадаа, хүдэлмэришэдэй суглаанай, үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөнэй, нүхэдэй сүүдэй, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй соведэй үүргые дээшэлүүлхэ асуудалда партийна олон организацинууд анхаралаа ехээр хандуулна.

Гэхэтэй хамта эмхидхэлгүй байдал, ажалай һула журам үйлэдбэриин ажал ябуулгада горитой хохидол ушаруулһаар. Ажахы эрхилэлгын оньһые нарижуулан һайжаруулха болон бусад шухала хэмжээ ябуулганuудта түбэг татана гэжэ тэмдэглэмээр.

Ажалай журам бэхижүүлгын асуудалай тон шухала байһые тэдэ хараадаа абажа, КПСС-эй Кабанскын, Загарайн, Прибайкалиин райкомууд, Хойто-Байгалай горком ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар комплексно түсэб табиһан байна. Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие болон онол аргануудые саашадань нарижуулан, зарим районуудай предприяти, эмхи зургаан болон албан газарнуудта журамай үдэр үнгэргэдэг дүршэл ажабайдалда үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленүмүүдэй шиидхэбэринүүд, Ажалша коллективүүд тухай Хуули хүмүүжүүлгын иимэ шэнэ шэнжэтэй хүдэлмэри ябуулхые заабарилһан байна бшуу.

Журамай үдэр ажалшадай коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй, хуули ёһо сахидаг органуудай, ажахын бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй журам бэхижүүлгэдэ, эмхи гурим сахилгада үзүүлдэг үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй энэ хэмжээ ябуулга сэхэ холбоотой. Иимэ үдэр үнгэргэхэ үедэ коммунис зан заншалай харгыһаа халихаяа һанаһан зарим нэгэшүүлдэ хамтын хүсөөр нүлөөлхэ арга олдоно. Гадна журамай үдэр эмхидхэн үнгэргэлгэ хадаа үнэндөө бүхы коллективэй, ажалша хүн бүхэнэй түсэб болон социалис уялгаяа хэр дүүргэжэ байһанай, экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулха талаар юунэй хэгдэжэ байһанай харалга болоно бшуу.

Хойто-Байгалай, Загарайн, Кабанскын, Прибайкалиин районуудта, Улаан-Үдэ городой хэдэн предприятинуудта журамай үдэр эмхитэйгээр, саг соогоо үнгэргэгдэжэ байдаг юм. Жэшээнь, Хойто-Байгалай райондо журамай үдэр үнгэргэлгэ 1983 онһоо эхилээ һэн. Түрүүшын иимэ үдэр нёдондоной июлиин 19-дэ үнгэргэгдөө. Тэрэнэй дүнгүүд КПСС-эй горкомой бюро дээрэ зүбшэгдэһэн байна. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, хүнүүдые хүмүүжүүлхы удхатай иимэ дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхыень партийна, профсоюзай организацинуудые, ниитын бусад эмхинүүдые, ажахын хүтэлбэрилэгшэдые, хуули ёһо сахидаг органуудые уялгалһан шиидхэбэри абаа һэн. Энэ хүдэлмэриие партийна организацинууд, тэдэнэй бюро болон секретарьнар хүтэлбэрилхэ ёһотой гэжэ тодорхойлогдобо. Хойто-Байгалай райондо журамай үдэрые үнгэргэлгые ажалша коллективүүдтэ байгуулагдаһан штабууд эмхидхэнэ. Тус штабые предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, тосхонуудта сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэнэр толгойлно.

Журамай үдэртэ бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ партийна, совет, профсоюзай, ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Барилгын эмхинүүдтэ, предприяти болон эмхи зургаануудта КПСС-эй горкомой, арадай депутадуудай городской ба районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай аппарадай, прокуратурын, сүүдэй, милициин хүдэлмэрилэгшэд заатагүй эльгээгдэдэг юм. Иимэ үдэрнүүдые үнгэргэхэ талаар КПСС-эй горком тусхай заабари партийна организацинуудта ябуулаанхай. Тиихэдээ энэ хэмжээ ябуулгын урда тээ арадай хиналтын бүлэг болон постын, «комсомолой прожекторэй», һайн дуранай арадай дружинын гэшүүдэй үргэн хабаадалгатай рейд эмхидхэгдэдэг, профсоюзай комитедэй, нүхэдэй сүүдэй, һэргылгын соведэй заседани үнгэргэгдэдэг. Тэдээн дээрэ ажалай доторой гуримда, социалис ажабайдалда зохихогүй ааша гаргаһан хүнүүдэй хэрэг харагдадаг.

«Нижнеангарсктрансс т р о й» трестын, «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин болон Хойто-Байгалай районой бусад предприяти болон эмхи зургаануудай коллективүүдтэ журамай үдэр эмхитэйгээр, тодорхойлогдоһон болзор соо үнгэргэгдэжэ байдаг юм. Тэрэнэй аша туһаар ажалай журам эбдэгшэдэй тоо хоёр дахин үсөөрһэн, хүдэлмэриин сагые хиидэ гээлгэ, кадрнуудай ажалда оролго, гаралга эрид хороһон зэргэтэй. Тиимэл коллективүүдтэ продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдаха, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб заатагүй дүүргэгдэнэ.

Ажалай журам бэхижүүлхэ талаар аша үрэтэй хүдэлмэри Загарайн районой предприяти болон эмхи зургаануудта ябуулагдана. КПСС-эй райком комплексно түсэбтэй. Тэрэнээ баримталхые оролдоно. 1983 оной декабрьһаа эхилжэ, журамай үдэр таһалгаряагүй үнгэргэгдэжэ байдаг. Шэнэ-Бэрээнэй заһабарилгын-механическа заводто, Онохойн модоной промышленна комбинадта, түмэр замай Горхоной дистанцида иимэ хэмжээ ябуулга эмхитэйгээр бүтэдэг гээшэ. Онохойн модоной комбинадта иимэ үдэрнүүдэй эмхидхэгдэдэг болоһонһоо хойшо ажалһаа һамшалга, миин байлга, журамаа алдадаг бусад ябадалнууд эрид үсөөрһэн, хүдэлмэриин саг ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэдэг болоһон.

Кабанскын райондо Тимлюйн цементын заводой, асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой, Сэлэнгын ЦКК-гай, түмэр замай Мысовскын дистанциин ба энергоучастогай коллективүүдтэ ажалай журам эли бодо бэхижэһэн, үйлэдбэри дээрэхи эмхидхэл болон гурим һайжарһан байха юм.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно заводуудай, нарин сэмбын комбинадай коллективүүдтэ үнгэргэгдэһэн журамай үдэрэй удхань, янза түхэлынь улам баяжаһан байха юм. КПСС-эй райкомой совет, профсоюзай, ажахын органуудтай хамта ажалай журам бэхижүүлгэдэ гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ шэнэ арга дүршэл шэлэн бэдэржэ, ажал ябуулгадаа нэбтэрүүлхые саг үргэлжэ оролдоно. Энэнь ехэл һайшаалтай.

Бригадирнуудай, мастернуудай, халаанай, цехэй, предприятиин начальнигуудай, мэргэжэлтэдэй тоосоон журамай үдэрэй зүбшэхэ асуудал соо гол һуури эзэлдэг. Тэдэнэр түсэбэй, үйлэдбэриин, ажалай журамай байдал тухай мэдээсэхэдээ, бригада, халаан, цех бүхэнэй, бүхы дээрээ предприятиин хэрэг тушаа, социальна болон экономическа хүгжэлтын түсэбэй дүүргэлтэ тушаа сасуулхы удхатайгаар шэнжэлэлгэ хэхэ уялгатай.

Зарим газарта арадай хиналтын бүлэг болон постнуудай, «комсомолой прожекторэй» хамтын рейд үнгэргэдэг болоһон дүршэлтэй. Журамай үдэрэй дүнгөөр партийна, профсоюзай организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд элирхэйлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абадаг юм. Тэрэшэлэн ханын газетын тусхай номер, «сахилгаан» хуудаһан гаргагдадаг, шог ёгтото мэдээсэл хэгдэдэг. Соёлой байшангуудта, кинотеатрнуудта, агит-тапмайнуудта сугларгашадтай хөөрэлдөө үнгэргэдэг, лекци уншадаг, хуули ёһо ойлгуулгын, зан заншалай, ажалай хүмүүжүүлгын асуудалаар эдэ кинофильмнүүдые харуулдаг байна.

Гэхэ зуура республикын зарим районуудай предприяти, эмхи зургаан болон бусад ажахынуудай коллективүүдтэ үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын удхатай энэ шухала хүдэлмэридэ анхарал һулаар хандуулагдана. Жэшээнь, Түнхэнэй, Зэдын, Сэлэнгын, Хяагтын, Сэлэнгын, Захааминай, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын районуудта журамай үдэрнүүд огто үнгэргэгдэдэггүй байһаар. Энээнһээ боложо, хүдэлмэриин сагые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тухай асуудалнууд зүбшэгдэнэгүй, хүдэлмэридөө гарахагүй, архидаха, заримашуулай өөрынгөө эрхэтэн байһан уялгадаа ёһо бусаар хандаха гэхэ мэтын ажабайдалда харша элдэб ушарнууд үзэгдэнэ.

Ажалай социалис журам бэхижүүлгэ—тон түрүүлэн шиидхэхэ хэрэг. Үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын энэ шухала хүдэлмэри ябуулгые партийна организацинууд, коммунистнууд толгойлхо уялгатай бшуу. Бригада, халаан, участок бүхэнэй ажалай журамай байдалай түлөө бригадирнуудай, мастернуудай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана.

Ажалай социалис журам бэхижүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй өөһэдынь дүүргэхэ уялга, харюусалга ехэ байна. Нёдондо тунхаглагдаһан Ажалша коллективүүд тухай Хуулиин ёһоор предприятиин, эмхи зургаанай үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай хабаадалсаха эрхэ түлөөлгэ нилээд үргэдхэгдөө гээшэ. Коллектив бүхэн хадаа хүн бүхэнэй хубиин ажабайдалда эдэбхитэйгээр хамаарха ехэ эрхэтэй. Үнэн сэхэ хүнүүдые урмашуулха, зүб харгыһаа хадуурагшадые залан заһаруулха, үнэхөөр муу ябадалтанда журам сахилгын талаар шанга хэмжээ абаха, тиимэшүүлэй буруу хэрэгые шоо үзэхэ гэхэшэлэн асуудалнуудые коллективээрээ шиидхээ хада захиргаанай гаргаһан захиралтаһаа үлүү хүсэтэй байна бшуу.

Ажалай журамай байдал үйлэдбэриин эмхидхэлһээ сэхэ дулдыдаха зэргэтэй. Харин ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй шадабариһаа, үйлэдбэридэ эрдэм болон техникын түйлалтануудые, ажалай эмхидхэлэй түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэһөө тэрэ эшэ үндэһэтэй бшуу.

Үйлэдбэри эмхидхэлгын, хүдэлмэриин үдэрэй туршада эрхим эмхи гуримай, шанга журамай түлөө мастерһаа эхилээд, предприятиин директор хүрэтэр—бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлгэ хадаа партийна организацинуудай үдэр бүриин анхарал доро байха хэрэг мүн.

Ажалшадай зохёохы эдэбхиин хүгжэлтэ, журам бэхижүүлгэ ажалые бригадна болон хамтын подрядай гуримаар эмхидхэлгэһээ горитой дулдыдаха байна. Иимэ гуримаар ажалаа эмхидхэдэг болоһон коллективүүдэй ажалай журамай шанга, коллективэйнгээ хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалгын ехэ байһаниинь бодотоор харагдана гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала.

Ажалай журам бэхижүүлхэ, бата найдамтай гурим тогтоохо талаар янза бүриин хүдэлмэри эмхидхэхэ зуураа, партийна организацинууд өөһэдынгөө парти доторой ажабайдалые нарижуулан һайжаруулха, коммунистнуудай түрүү ябаха үүргые дээшэлүүлхэ, журамгүй байдалые эрид усадхаха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй тон нягта холбоотойгоор ябуулха уялгатай гээшэ.

М. ЖАРКОВ.
КПСС-эй обкомой инструктор.

ҮНДЭР НАҺАТАЙШЬЕ ҺАА

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

Хүнүүдэй түлөө ажаһууха, тэдээндэ аша туһатай юумэ хэхэл гэжэ оролдохо хэрэгтэй ха юм даа. Григорий Аникеевич иимэл гүн сэдьхэлтэй хүн гээшэ. Дүшэ гаран жэлэй стажтай болоһон коммунист Г. А. Богданов—Байгалай модо болбосоруулгын баазын үнинэй хүдэлмэрилэгшэ. Партиин ба ажалай ветеран гэһэн үндэр нэрэ солодо хүртэхэл ёһоороо хүртэнэ.

— Эндэ Выдринэһээ холо ааб даа, аяар Смоленскэ областиин Злынкэ гэжэ городо түрэһэн хүнби. Түрэлхидни хүдэлмэришэн угтан байһан. Тиимэһээ тэдэнээ дахажа, хара багаһаа ажалай амта танигдаа. Арбан табатайдаа долоон класс дүүргэээд, 1926 ондо Москва хотодохи «Красный строитель» контородо ерэжэ, шулуушанаар хүдэлжэ эхилэгдээ бэлэй,—гэжэ аяар холын ажалай намтарһаа Григорий Аникеевич һабагша татан хөөрэхэ юм.

Залуу барилгашан тэндээ 1933 он болотор ажаллаа, тэндэл Ленинскэ комсомолой гэшүүн болоо. Ухибүүн ябахадаа, хаишан гэжэ сэрэгэй албанда абтаха гээшэб гэжэ бодомжолдог бэлэй. Тиигээдшье тэрэ хүсэлынь бэелхэ заяатай байшоо. 1933 ондо Н К В Д-гэй сэрэгэй младша командирнуудые бэлдэдэг һургуулиин курсантаар абтаба. Чекистын албанда 13 жэлэй туршада ябажа, курсантһаа батальоной командир болотороо урган хүмүүжээ.

Сэрэгэй албанай һүүлээр Белоруссиин республикада партийна болон ажахын харюусалгатай тушаалнуудта хүдэлһэн. Харин 1958 ондо Кабанскын районой Выдринэ посёлок нүүжэ ерээ, мүнөөшье тэндээ ажаһууна, хүдэлнэ. «Байкаллесстройн» начальнигай туһалагшаар, Байгалай СМУ-гай мастераар, барилгын материалнуудай Байгалай комбинадай директорээр хүдэлһэн юм. Выдринскэ ОРС-ын хамһабариин ажахын директорээр, удаань Байгалай модо болбосоруулгын баазын мастер, цехүүдэй начальник, барилгын участогай прораб, начальник байгаа. Ингэжэ барилгашан болоһон түрүүшынгээ мэргэжэлые, шатаһаа шатада дамжуулан, үргэлжэлүүлжэ шадаһан байна.

Григорий Аникеевич үйлэдбэриин ямаршье участок дээрэ хүдэлхэдөө һүбэлгэн бэрхэ, үнэн сэхээр ажалладаг, дааһан хэрэгтээ ехэ харюусалгатайгаар хандадаг байһаараа онсо шалгардаг коммунист. Пенсидэ гараха наһанинь гүйсэһөөр арба гаран жэл болоо. Гэбэшье тэрэ хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлһээр. Модоной баазын хамһабариин ажахые даагшаар олон жэлдэ хүдэлөө. Мүнөөшье шадалайнгаа зэргээр олондо аша туһатай хэрэгтэ гар хүрэлсэһэн заһдаа.

Наһатай болооб гэжэ гараа дэлгээд һуудаггүй. Предприятиингаа, посёлогой ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсаһаар. Модоной баазын заһабарилга-барилгын ашаглалгын управлениин коммунистнууд партийна эхин организациингаа секретаряар олон дахин һунгаһан байна. Һая болоһон тоосоото-һунгалтын суглаанда хабаадагшад Григорий Аникеевичтэ дахинаа партийна хүндэтэй даабари даалгаба. Гадна тэрэ олон жэлэй туршада Байгалай модоной баазын кадрнуудай ниитын таһагые толгойлһон юм.

Ажалша бүхэриг, сэхэ, гүн мэдэрэлтэ, хүдэлмэридэ эдэбхи баадагша, хандаһан дэ туһалха гэһэн хү мэлзээтэй һэн тула таа хүдэлдэг нүхэдые тиин талаар нүхэды горий Аникеевичые сэдьхэлһээ хүндэлдэг

Арминн зэргэдэ аб гаар алба хэһэн, ажалай, ниитын хүдэ эдэбхитэйгээр хабаа байһанай түлөө Гр Аникеевич Улаан Улаан Одоной орден олон медальнуудаар, лэлэй грамотануудаар нагданхай юм. Парти нэй гэшүүн Богданов тар залуу үетэндэ болодог лэ.

В. ЦИ
КПСС-эй Кабан
райкомой инстр

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ШАНГА ТЭМСЭЛ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ мяха-консервын комбинадай коллектив эрхим һайнаар ажаллажа, гүрэн түрынгөө эгээл үндэр хайра—Ленинэй орденоор шагнагдаһан шуу. Тиимэһээл эндэ мүнөө үедэ Илалтын 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Үйлэдбэриин участок бүхэнэй коллективүүд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө үсэд шангаар тэмсэнэ.

Һаяхан эндэ Москвае хамгаалагшадта зорюулагдаһан габшагай ажалай неделиин дүнгүүд согсологдожо, консервэ, колбаса үйлэдбэрилдэг заводуудай, холодильнигай, гофротарна цехэй коллективүүд илагшадай тоодо оролсоо. Мастерска участогуудай дундаһаа колбаса үйлэдбэрилдэг заводой термическэ отделениин, консервын заводой литографна участогай болон бусад коллективүүд шалгараа. Тиихэдэ багашаг коллективүүдэй дундаһаа колбаса үйлэдбэрилдэг заводой Е. А. Кушнарев, З. Н. Благочинова, холодильнигай П. К. Родионов, шубуунай үдэ ба далинуудаар элдэб зүйлнүүдые бүтээдэг цехэй А. А. Ревцова, техническэ фабрикадуудые гаргадаг цехэй М. Н. Назарчук, консервын заводой А. Д. Филиппова, Е. А. Покацкая гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд онсо шалгаржа, олоной магтаалда хүртэбэ.

Холодильнигай коллектив комбинадай эрхим коллективүүдэй тоодо оролсоно гэжэ дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Эндэ эрхим бригаданууд хүдэлдэг. Жэшээлхэдэ, К. А. Горбуновой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд нэгэ нарядаар хүдэлдэг юм. Тэдэнэр субпродуктнуудые гаргадаг участогые түүхэй эдээр хангадаг ба бэлэн болоһон продукци ашадаг ажалтай. Түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, тус коллектив «Эрхим бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн алдартай. Константин Афанасьевич Горбунов хүн зоноор үгэеэ һайнаар ойлголсодог, урагшаа һанаатай, сэхэ хүн юм. Мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрээнтэй хамта Ажалай Алдар Солын III шатын орденто Н. П. Сидякин Владимир хүбүүнтээ хүдэлнэ. Даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг А. Н. Трошин мүн лэ магтаалтай ябадаг юм. Энэ бригадын бүридэлдэ һаяшаг ороһон залуу хүдэлмэришэн И. Аксенов бусадһаа гээгдэхэгүй гэжэ оролдоно.

Колоаса үйлэдбэрилдэг заводой термическэ отделениин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие 1985 оной майн 9 болотор дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абанхай.

— Манай коллектив урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Сентябрь һарын түсэб үлүүлэгдээ. Дүршэлтэй хүдэлмэришэд Е. С. Налегова, А. И. Акишина, В. П. Заиграев, Е. Т. Кушнарев, гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд пара бүхэнэйнгөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэнэ, —гэжэ энэ отделениин мастер М. Н. Давлетханова хөөрэнэ.

Габшагай ажалай вахта үргэлжэлһөөр. Эдэ үдэрнүүдтэ «Бурмясопром» нэгэдэлэй бүхы коллектив Агуу Октябриин 67 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө урма, зориг ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Д. МУНКУЕВ,
манай корр.

Электро-гагнууршадай бригадир Юрий Михайлович Будко «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «Электромашина» заводой механическа цехтэ арба гаран жэлдэ хүдэлжэ ябана. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада Илалтын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадана. Бригададань дүй дүршэлөөр баян зургаан электро-гагнууршан хүдэлнэ. Тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб һая дүүргэһэнээ мэдүүлһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир **Юрий Будко.**

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАРЯА ТУШААЛГА ТҮРГЭДХЭХЭ

Манай районой ажахынууд таряа хуряалгаяа түгэсхэбэ. Эгээл түрүүлэн үшөө октябрь һарын эхеэр Хилганын колхоз хуряалгаяа дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ бэлэй. Энэ ажахыда хамта дээрээ 54,7 мянган центнер ороохо таряан суглуулагдаа. Түсэбэй ёһоор 33 мянган центнер таряа абахаар хараалагдаһан юм.

Үндэр баян ургаса абаһан энэ колхозойхид гүрэндөө 18000 центнер ороохо таряа худалдаад байна. Ажалай ехэ амжалта түйлаха хэрэгтэ Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Далай Ринчинович Раднаевай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригадынхид хубитаяа ехээр оруулһан байха юм. Тус бригада хамтын подрядай гуримаар ажалладаг. Залуу механизатор Борис Далаевич Раднаев 5669 центнер ороохо таряа сохижо, колхозойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Мүнөө үедэ колхозой тоог дээрэ хүлгөөтэй. Ороохо, таряа һайнаар сэбэрлэхэ, хатааха, һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ хойто жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ ажал үдэр, һүнигүй ябуулагдана.

Мүн лэ үндэр баян ургаса Уланай колхоздо абтаа. Хамта дээрээ 2630 гектар таряалангай ургаса хуряагдаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 19,8 центнер ургаса абтажа, колхозой тоог дээрэ 52 мянган центнер ороохо таряан оруулагдаба гээшэ. Эндэл бригадир В. Л. Цыденовэй, колхозой ахамад агроном Д. С. Баторовай эмхидхэхы шадабари, ёһотойл мэргэжэлтэд байһаниинь харагдаа. Уланайхид гүрэндөө 12000 центнер ороохо таряа худалдаад байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ ко[illegible]эй таряашад энэ жэлдэ [illegible]0 гаран мянган центнер таряа суглуулжа шадаа.

Манай район гүрэндөө 70 мянган центнер ороохо таряа тушааха гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө дээрээ 42 мянган центнер тушаагаад байнабди. Хилганын таряа тушаалгын пунктда 25 мянган центнер ороохо таряан асарагдаа. Үшөө мянгаад центнер эндэ абажа шадаха арга боломжотой. Бэшэ таряан Улаан-Үдын таряа тушаалгын пунктнуудта эльгээгдэхэ ёһотой юм. Энэ хүдэлмэри саг болзор соонь бэелүүлхын тула элдэб предприяти бусад эмхи зургаануудһаа 243 автомобиль хүдэлхэ зэргэтэй гэхэ гү, али үдэр бүхэндэ 60 автомобиль ашаалагдаха ушартай. Харин эдэ машинануудай элдэб ушарһаа боложо ерэдэггүй дээрэһээ үдэрэй 45 машина ябуулагдана. Саг ошожол байна ха юм, таряа тушаалгаяа түргэдхэхэл хэрэгтэй.

В. БУДАЕВ,
Баргажанай РАПО-гой соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

АЖАЛША ХҮН ТУХА АНХАРАЛ ОРОЛДОЛ

Манай оронние барилгын асари ехэ талмай гэжэ нэрлэхэл ёһоорнь нэрлэдэг. Шэнэ хото городууд бии болоно, промышленна предприятинууд ашаглалгада оруулагдана, гидростанцинууд болон сорго хоолойнууд баригдана, түмэр замай ба автомобилиин харгынууд татагдана. Хүдэлмэришэдөөр дуталдадаг районуудта оршодог томо предприятинууд болон барилганuудые кадрнуудаар нэмэжэ хангалгада ниитэ нэгэн гуримаар хүнүүдые ажалда абалга туһалдаг байна. Олониитын уряалаар залуушуулые ажалда абалга хадаа Ленинскэ комсомолой шэнэ томо барилганuудые шефтээ абалгын зохид арга болонхой.

Хүдэлмэришэдэй хүсэнүүдые хубаарилгын онол аргануудые нарижуулан һайжаруулга тухай Ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **Ю. П. Баталин** ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэжэ үгэһэн байна.

Ниитэ нэгэн гуримаар ба залуушуулай олониитын уряалаар 400 мянга шахуу хүн ороной предприятинуудта болон барилганuудта жэл бүри эльгээгдэдэг гээшэ. Сибириин, Холын Хойто зүгэй болон Алас-Дурнын байгаалиин баялигуудые ашаглан хэрэглэлгэдэ, арадай ажахын шухала барилганuудые бодхоолгодо тэдэнэр хабаадалсадаг.

Ниитэ нэгэн гуримаар хүнүүдые ажалда абалгые түсэблэлгын ба үнгэргэлгын гурим тодорхойлһон документнүүд ехэнхидээ 40-өөд онуудай һүүлээр, 50-яад онуудай тэн багаар зохёогдожо, тогтоогдоһон байгаа. Тиимэһээ тэдэнэй олониинь хуушаржа, ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримуудта таарахаяа болинхой. Хүн зоной ажалда олоороо абтадаг болоһые, ажабайдалай һайжарһые, ажал хэхэ наһанай хүн зоной эрдэм болон мэргэжэлэй талаар бэлэдхэлые бүрин дүүрэнээр хараадаа абадаггүй байха юм.

Мүнөө ниитэ нэгэн гуримаар ажалда эльгээгдэдэг хүнүүдэй 85 процентнь 40-өөд наһанай болоно. 70-һаа дээшэ процентнь мэргэжэлтэй. Хэлсээ баталһан хүдэлмэришэдэй 67 процентнь дунда ба тусхай дунда эрдэмтэй байдаг. Хүдэлмэрилэгшэдэй наһанай, эрдэмэй ба мэргэжэл шадабариин хэмжээнэй дээшэлхэ бүринь хүнүүдые хүдэлмэридэ абадаг предприятинууд болон эмхи зургаануудта ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалда дээшэлүүлэгдэһэн эрилтэнүүд табигдадаг байна.

Гэбэшье зарим газарта ниитэ нэгэн гуримаар ба олониитын уряалаар ажалда абтаһан хүнүүдтэ онсо анхарал хандуулдаггүй байха юм. Шэнэ ерэһэн хүдэлмэришэдтэ үйлэдбэриин ба гэр байрын-ажаһуудалай эрхэ байдал заримдаа хангагдадаггүй. Гэр байрын үгы дээрэһээ предприятинууд болон барилганuуд ниитэ нэгэн гуримаар ба олониитын уряалаар эльгээгдэһэн гэр бүлэнэртэй хүдэлмэришэдые ажалда абахаһаа арсадаг байна. Энэл шалтагаар ажалай хэлсээнүүдые баталһан хүнүүдэй дунда 80 процентнь эрэшүүл, харин ороойдоол 20 процентнь эхэнэрнүүд болоно. Тиимэһээл зарим районуудта социальна ба демографическа орёо асуудалнууд гарана бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ ниитэ нэгэн гуримаар хүдэлмэришэдые, олониитын уряалаар залуушуулые ажалда абалгые нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал хаража үзэгдэһэн байгаа. Тус асуудалаар КПСС-эй Центральна Комитедэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол баталан абтаа һэн. Тэрэнь ажалай нөөсэнүүдые зүбөөр хубаарилгын онол аргын ашаг үрые лүүлгэдэ шэгпүүлэгдэн тэ нэгэн гуримаар хүд шэдые ба олониитын ур залуушуулые ажалда үнгэргэлгэдэ түсэблэлг гые шангадхаха, хүд шэдтэ ажалай ба һууда далай һайн эрхэ байд гуулхын түлөө предпри болон эмхи зургаануу рюусалгые дээшэлүүл хараалагдана. һүүлшы дал дээрэ тогтохо хү

Ниитэ нэгэн гуримаар мэришэдые абаһан пр тинууд ерэһэн хүнүүд байра гансал үгэхэ б рин тэдэниие ажал ридэ бодомжотой зүб рэглэхэ тухай асуудал түргөөр шиидхэхэ ук Барилгын гү, али хаб талмайда, цех гү, али отолдог газарта эль шэнэ ерэһэн хүнүүд үдэр хүлеэжэ байха үе үшөө үсөөн бэшэ.

Ажаллахаяа ерэһэн хү дүүрэн хүсөөрөө хүдэл ла тэдэнэй мэргэжэл ряа дээшэлүүлхынь, ба дүтэрхы мэргэжэл шудалхынь тула эрхэ байгуулха гэжэ хараал Үшөө мэргэжэлтэй б хүбүүд, басагад шэнэ нуудта ерэдэг. Дуратай гэжэлээ шэлэжэ, тэрэн гөөр шудалхадань туһа шэ предприятинууд бо хи зургаануудай ажал гын шухала талань б Кадрнуудай таһагуудай мэрилэгшэд, профсоюз митедүүдэй дэргэдэх талаар ниитын комис эндэ онсо үүргэ дүүргэ гэтэй. Хэрбээ хүдэлж дые абаха, түбхинүүлхэ тогтоогдоһон гуримые приятиин гү, али эмхи най дүүргээгүй һаань, нэгэн гуримаар кадр эльгээлгэ зогсоогдожо г болюулагдажа болохо.

Гэр бүлэнэртэй хүдэл лэгшэдые ажалда олоо гээхэ гэжэ хараалагдан нэ газарта кадрнуудай жо хүдэлэлгэдэ, энээнэй дэһөөр ажалай тогто коллективүүдые бүрилд энэнь туһа нэмэри б байһаниинь сохом.

Тодорхой болзороор лай хэлсээ баталһан хү материальна талаар хэ хэмжээн дээшэлүүл Энээн тухай тодорхойго рэжэ үгэһүү. Хойто зүг бириин, Алас-Дурнын ба лай районуудта оршодо эй Минлесбумпромой бр хабсаралгын бүхы эмх модо бэлэдхэлгын предп нуудта эгээл ехэ хэмж тэдхэмжэнүүд тогтоогдо на. РСФСР-эй Хара бэш һэтэй нютагуудай, Казах Гурьевска болон Маныш ска областьнуудай предп нууд ба эмхи зургаануу разрядта оруулагдаа юм

Хүдэлмэриин шэнэ г ерэхэ бүри хүнгэлэлтэ байдал бии болгогдоо. Т лон хэлэбэл, урдахи жэ дэйхиһээ ямар илгаа б хэдэ, дуратай транспо лэхэ эрхэ олгогдоно. Н дэлмэришэнэй ба тэрэнэ бүлынхидэй абажа ябаха риин хэмжээн хоёр дахи болгогдоо. Замда ябах гыда бэлэдхэ, мүн ажа газартаа түбхинэхэ уедэ лин хүлһэн түлэгдэдэг б Харин гэр бүлэтэй болож ажахытай болохынь тул һаламжа мүнгэ үгэхэ гэж раалагдана.

Бэрхэшээлнүүдһээ айнгүй хото городуудые бод ба түмэр замуудые бар шэнэ завод ба фабрика бодхоохые, газарай баял дые ашаглан хэрэглэхэ гүүлдэг ажалша хүнүүд анхарал оролдолгоор КПСС ЦК-гай ба СССР-эй Минис нүүдэй Соведэй баталаа һан тогтоол нэбтэрэхэй харанабди.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ЭЛШЭ ХҮСЭНЭЙ ПРОГРАММЫН ШАТАНУУД

СССР-эй Элшэ хүсэнэй программа хадаа ороной экономикын структурна болон эмхидхэлэй-ажахын талаар хубилаптые бэелүүлхэ, тэрэниие гол түлэб эршэдхэлын ба элшэ хүсэ алмаха замаар хүгжөөхэ комплексно программа мүн. Элшэ хүсэнэй программа СССР-эй Эдеэ хоолой программадал адли, удаан болзорой холын хараатай байжа, совет хүнүүдэй ажана байдалые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ ба манай Эхэ ороной асари хүсые дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй бэелүүлжэ байгаа үргэн ехэ хэмжээнүүдэй шухала хубинь болоно.

Элшэ хүсэнэй программын бэелүүлэгдэхэдэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, илангаяа агропромышленна комплексые элшэ хүсөөр хангалгые горитойгоор дээшэлүүлхэ, хүн зониие дулаагаар хангалгые һайжаруулха, ажаһуудалай электрын эд бараае ехээр хэрэглэдэг болохо арга олгохо байна.

☆ Энэ программаар атомна энергетикые хурданаар хүгжөөхөөр хараалагданхай. Гансахан энэ табан жэлдэ ороной европейскэ хубида 24—25 млн. киловатт шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаха, энэнь 1985 ондо атомна электростанцинуудта электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые 220—225 млрд. квт. часта хүргэхэ байна.

☆ Уһанай нөөсэ хүсөөр СССР дэлхэй дээрэ гол һуури эзэлнэ. Элшэ хүсэнэй программын ёһоор уһанай нөөсэ хүсые саашадань ашаглаха ба бүри хүсэдөөр хэрэглэхээр хараалагданхай. Гэхэтэй хамта мүнөө хүдэлгэгдэжэ байгаа тус бүрэз 4—6 млн. квт. хүсэтэй Братска, Усть-Илимскэ, Красноярска ГЭС-үүдэй хажуугаар 6 млн. гаран квт. хүсэтэй Саяно-Шушенска ГЭС баригдажа байна. Гидроэлектростанцинууд гол түлэб Сибирьтэ, Дунда Азида, Кавказда баригдаха юм.

☆ Программын ёһоор саашадаа тепловой электроэнергетикэ хүгжөөгдэхөөр түсэблэгдэнхэй. Тепловой электростанцинууд 5—6 млн. квт. ехэ хүсэтэйгөөрөө шалгарха юм. Зарим блогынь 500—800 мянган квт., бүри 1 млн. квт. хүсэтэй байха. Мүнөө тиимэ миллион хүсэтэйнь Костромской ГРЭС-тэ амжалтатайгаар ашаглагдажа байнхай.

☆ Элшэ хүсэнэй программаар шулуун нүүрһэ малтан абалгые ехэ болгохоор хараалагданхай. Нэн түрүүн шулуун нүүрһые нэмэл аргаар абалга ехэ болгогдохо. 90-дэхи онуудай һүүл багта тэрэнь бүхыдөө абтадаг нүүрһэнэй 60 процентдэ хүрэхэ, харин 1980 ондо тэрэ 38 процентыень эзэлжэ байһан юм.

☆ Программын ёһоор шэнгэн түлишэ малталга ба үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдохоор хараалагдаа. Зүгөөр нефть абалгын ургалта шулуун нүүрһэнэйхиһээ бага зэргэ доогуур байха.

Урдынхидаал адли тэрэ гол түлэб Баруун Сибирьтэ абтажа байна. Баруун Сибириин нефтянигууд 1983 ондо сүүдхэдэ 1 млн. тонно нефть абанхай.

Газай промышленность — түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын эгээн хурданаар хүгжөөгдэжэ байһан һалбари болоно. 1965 ондо СССР дотор 128 млрд. кубометр газ абтажа байгаа һаа, 1983 ондо тэрэ 500 гаран млрд. кубометртэ хүргэгдөө.

Элшэ хүсэнэй программаар газ малтан абалгые ехэ болгохоор хараалагданхай. Энэ бүхы үедэ Баруун Сибирь газ абаха гол түбынь зандаа үлэхэ.

СТАХАНОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ

ДИМИТРОВ (Донецкэ область). Стахановска хүдэлөөнэй 50 жэлэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй үедэ тэрэнэй тоонто нютагта түрүүшүүлые урмашуулгын шэнэ онол аргануд мүндэлнэ. «Красноармейскуголь» гэжэ нэгэдэлэй Стахановай нэрэмжэтэ шахтаһаа Н. Бондаревой даадаг проходчигуудай бригадаа руушын табан жэлэ ударнигай нэрэ зэргэ олго бо. Коллектив суута забо гые хүндэтэ хүдэлмэри болгожо, өөрынгөө бү дэ абаа, тэрэнэй нэрэ тоосоо нэгэ.. юм.

(ТАСС)

...РЯАД ХҮГЖЭМЭЙ ҺАЙНДЭР

...еспубликын Композиторнуудай холбооной правлениин XII пленум мүнөөдэр нээгдэхэнь

...н 26—29-нэй үдэр- ...Буряадай АССР-эй ...уудай холбооной ...XII пленум Улаан- ...тонь, һүүлэй жэл- ...гдэһэн, зохёогдо- ...лагдаһан оперно, ...ка, дуунай-симфо- ...мерна хүгжэм, дуу- ...үдэрнүүдтэ гүйсэд- ...йна. «Эсэгэ ороноо ...Агууехэ дайнда ...дай түйлаһан Илал- ...зэй ойдо — Буряа- ...озиторнууд» гэһэн ...тус пленүүд үнгэр- ...ойе угтуулан, Бу- ...жэмшэдэй хэжэ бай- ...ы хүдэлмэриин тоо- ...жо үгэхэ юм.

...Эсэгэ ороноо хам- ...уехэ дайнда хабаа- ...адаа, дайнай үеын ...үйлэ хэрэгүүд ...сэхаалай арад зо- ...нэ мартагдашагүй ...хүндэтэй дээрэ ...эшэб. Энэ ушар ...зохёол бүтээлдэ ...ригжуулха ёһоороол ...на.

...гүрэнэй байгуулагда- ...хойшо үнгэрһэн 67 ...дада арьбажуулаг- ...адай арадай баялиг ...уран һайханай бү- ...совет соёлой мас- ...амнан сахина, үр- ...жуулна. Манай оро- ...н түргэн хүгжэлтэ, ...партиин, совет ара- ...уулжэ байһан зорил- ...искусствын ажал ...зай үмэнэ зохёохы ...шэнэ асуудалнуудые ...дото байдалые зу- ...руулха талаар шэнэ ...үүдые бэдэрүүлнэ. ...зохёохы хүдэлмэ- ...партийна, арадай ...артай байха ёһотой ...енинскэ ёһо гуримай ...ылшагүй юм. ...ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненко СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной ойн баярай пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет общесгвын хүгжэлтын оюун ухаанай байдалда түйлагдаһан түйлалтануудые марксистско-ленинскэ һургаалай ёһоор шэнжэлэн, манай совет ажабайдал, коммунис үзэл суртал, социалис реализмын түрүү онол арга хадаа манай соёлой саашанхи хүгжэлтын, аша үрынь ургалтын асари ехэ түлхюур боложо үгэхэ гэжэ эли тодоор харуулаа.

Коммунис партиин, совет арадай зүгһөө манай ороной уран һайханай интеллигенцидэ үгтэһэн, сэдьхэл зоригжуулма социальна захил К. У. Черненкын үгэ соо хэлэгдээ гээшэ гэжэ бидэ ойлгохо ёһотойбди. Тиимэһээ совет композиторнууд К. У. Черненкын үгые өөрынгөө хүдэлмэриин хүтэлбэри болгоо.

Композиторнуудай холбооной урдахи пленумһээ хойшо 4 жэл үнгэрһэн байна. Энэ хугасаа соо манай композиторнууд аша үрэтэйгөөр ажаллаа гээшэ. Энэ үе соо гурбан оперо, балет бэшэгдээ, дуунай-симфоническа арба гаран зохёол, камерна, хоорой хүгжэм зохёогдоо. Эгээл дэлгэрэнгы, шагнагшадай дурые буляаһан жанрай зохёол-дуунууд олоор мүндэлөө вааб даа.

Бүхы совет уран бэлигтэндэл адли, манай республикын композиторнууд хадаа арадай сэдьхэл зүрхые ээлжэ байдаг шухала темые өөһэдынгөө зохёолой гол удха болгохо гээшые өөһэдынгөө патриотическа уялга гэжэ тоолодог байна. Энэ юун бэ гэхэдэ, арадай түүхэ, совет хүнүүдэй мүнөөдэрэй ажабайдал, Коммунис партиин ба совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигша агуу ехэ Ленинэй, мүн манай ороной бусадшье элитэ ехэ ажал ябуулагшадай образуудые байгуулга, эб найрамдалай түлөө тэмсэл мэтын темэ болоно бшуу.

Манай республикын композиторнуудай зохёолнуудые абажа үзөө һаа, патриотическа темэ урдынхи мэтээр түрүү һуури эзэлһэн зандаа. Жэшээ болгон, Н. Дамдиновай үгэ дээрэ А. Андреевэй бэшэһэн «Минии багша—Ленин» гэһэн томо ораторие нэрлэе. Энэ жэлдэ тус зохёол Буряадай АССР-эй республиканска шанда хүртэһэн байна. Энэл авторнай һаяхан «Дуушан тухай домог» гэһэн балет дүүргэбэ. М. Заславский, Л. Линховоин гэгшэд либреттыень бэшэһэн байгаа. Мүнөө үедэ Ленинэй орденто оперо, баледэй академическэ театрта шэнэ балет табигдахаар бэлдэгдэжэ байна. «Дуушан тухай домог» соо гуманис ёһоной искусствын асари ехэ хүсэн тухай хатарай хэлээр домоглогдоно.

Тиихэдэ Забайкалида болоһон граждан дайнай үедэ партизануудай тэмсэлэй баатаршалгата үдэрнүүд тухай Б. Усовичой «Үүрэй сайхалаар һүни залирдаг» гэһэн шэнэ оперо соо хэлэгдэнэ. М. Степановай мэдээжэ романай удхаар Е. Школьник либреттэ бэшэһэн юм.

Д. Жалсараевай үгөөр Ю. Ирдынеевэй зохёоһон «Будамшуугай шог ёгтонууд» гэһэн кантата соо арад зоной сэсэн мэргэн ухаан бодол харуулагдаа.

Байгал-Амарай түмэр замай баатар барилгашадта зорюулагдаһан зохёолнууд соо совет хүнүүдэй зохёохы ажалай зоригжол гол һуурияа олоо вааб даа. Тэдэ зохёолнуудые нэрлэбэл, минии бэшэһэн «Түрүүшынхид», Ж. Батуевай «Хүбшэ дээгүүр сасарһан толон» гэһэн симфоническа поэмэнүүд, олон тоото дуунууд болоно. Б. Дугаровай үгэ дээрэ Ю. Ирдынеевэй зохёоһон кантата хадаа манай ороной арадуудай агуу ехэ хани барисаанай магтаал болоо. Тэрэ кантатань «Арадуудай аха дүү хани барисаан» гэжэ нэрэтэй юм.

Мүнөө бидэ Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо бэлдэжэ байнабди. Тиимэһээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ совет арадай харуулһан баатаршалгын темэ мүнөө үедэ гол шухала болоод байна. Энэ үйлэ хэрэгтэ элдэб жанрай олон зохёол зорюулагдаа. Бишье дайнай темэдэ олон удаа хандаһан байхаб. Нэрлэбэл, М. Мнацаканянай либреттээр бэшэгдэһэн «Патетическэ балладые», «һайндэрэй увертюрые» дурдажа болоно. Мүнөө үедэ Д. Жалсараевай үгэдэ «Хүшөөгэй дэргэдэ» гэһэн оратори бэшэгдэнхэй. Гэбэшье сэдьхэл зүрхыем доһолгожол байдаг энэ темээ би саашань үргэлжэлүүлхэ һанаатайб.

Шэнэ бүтээлнүүдые бии болгохо гээшэ зохёохы ажалтанай холбоонуудай гол зорилго болоно. Зүгөөр совет хүгжэмтэ искусствые олоной дунда нэбтэрүүлхэ, шагнагшадай һонорто эрхим зохёолнуудые хүргэхэ гээшэ мүн лэ бидэнэй зорилго гээшэ. Предприятинуудта, колхоз совхозуудта, һуралсалай зургаануудта үнгэргэгдэдэг уулзалганууд, авторска үдэшэнүүд, концертнүүд энэл зорилгые бэелүүлнэ бшуу. Хүдөөгэй ажалшадтай, БАМ-ай барилгашадтай олон удаа уулзаабди. Ажалша зонтой холбоо барисаанаймнай саашадаашье үргэдхэгдэжэ байхань дамжаггүй. Юуб гэхэдэ, иимэ уулзалганууд бидэнэйшье сэдьхэлые баясуулдаг, шэнэ бодол түрүүлдэг ха юм.

Б. ЯМПИЛОВ,
Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист.

АРХИТЕКТУРЫН ҮДЭРНҮҮД НЭЭГДЭБЭ

СССР-эй Архитекторнүүдэй холбооной Буряадай организаци 1977 ондо байгуулагдаһан юм. Архитекторнүүдэй холбооной арбан гэшүүд бүридэлдэнь ородог байгаа. Тэрэ сагһаа хойшо бүридэлэйнгөө талаар хоёр дахин ургаһан энэ эмхи архитекторнүүдэй хүдэлмэриие шэглүүлэн хүтэлбэрилхэһөө гадна республикын хото, городуудай, һууриин тосхонуудай барилгын проектнүүдэй шанарые дээшэлүүлхын тула бүхы хүсөө элсүүлдэг.

Энэ баримтада баталамжа болгон, Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо Буряадта Архитектурын үдэрнүүдэй нээлгын баяр ёһолол болобо.

— Архитектурын үдэрнүүд һарын туршада үргэлжэлхэ юм. Архитекторнүүдэй ажал ябуулгын гол зорилгонууд тухай, мүн зохёохы ажалтанай проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ энэ үедэ үргэнөөр дэлгэрхэ юм, — гэжэ Буряадай АССР-эй Архитекторнүүдэй холбооной правлениин түрүүлэгшэ П. Г. Зильберман эхиндэнь хэлэбэ. —Выставкэ дүрбэн хэһэгһээ бүридэнэ. Онсолбол, «Буряадай архитектура», «XVIII—XIX зуун жэлэй эхиндэ Верхнеудинскын архитектура», «Буряадай түүхын болон архитектурын памятнигууд», «Залуу архитекторнүүдэй зохёохы бүтээлнүүдэй республиканска III харалга» гэһэн хэһэгүүд болоно.

Москва, Эрхүү, Шэтэ, Новосибирск, Красноярск хотонуудһаа ерэһэн хүндэтэ айлшадые, бүлэг мэргэжэлтэдые П. Г. Зильберман үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, РСФСР-эй Архитекторнүүдэй холбооной правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Б. С. Нелюбиндэ үгэ үгэбэ.

— Мүнөө жэл Россиин Федерациин табан хотодо, тэрэ тоодо Буряадай нийслэл Улаан-Үдэдэ Архитектурын үдэрнүүд үнгэргэгдэхэнь. Энэ хэмжээ ябуулгын удха шанар сэгнэшэгүй. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ город, һууринуудые болбосон түхэлтэй болголгые хүн зомнай илангаяа анхардаг, һонирходог болоо. Аяар 40 залуу архитекторэй выставкэдэ хабаадалсаһаниинь энээниие гэршэлнэ. Ажаһуужа байһан газарайнгаа түхэл шарайе улам һайхан болгохо талаар архитекторнүүдэй зохёохы түсэбүүдээ хараалхада, эдэ үдэрнүүдэй аша туһатай байхань дамжаггүй, — гэжэ Нелюбин тэмдэглээ.

Удаань КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысов амаршалгынгаа үгэ соо эдэ үдэрнүүдэй һайшаалта үрэ дүнгүүдтэй байха тухай, архитекторнүүдэй зохёохы ульһаяа бадаруулан, барилгын шанарые, ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ хубитаяа оруулалсаха тухай һанамжаяа хэлэбэ. Зохёохы ажалтанай бодото тоосооной энэ үедэ мүнөөнэй хүн зоной сэдьхэлэй эрилтэдэ хүрэмэ архитектура байгуулха, ажалшадай амаралта, һуудал байдалда тааруу барилгануудта эхи табиха тухай үргэн хөөрэлдөөн болохо ёһотой гэжэ нүхэр В. Ф. Лысов тобшолоод, выставкын улаан лентэ хайшалжа, суглараагшадые зал руу уриба.

...Улаан-Үдын түбые барилгада зорюулһан хүдэлмэринүүдэй дэргэдэ хүн зон олоор сугларна. Городой бодото шарайнь эндэһээл эхитэй ха юм. Балтахиновай нэрэмжэтэ үйлсын хажуугаархи байрын гэрнүүдэй, Борсоевой нэрэмжэтэ гудамжаар городто оролгын ямараар шэмэглэгдэхэ байһаниинь харуулагданхай. Революциин 1600 тэмсэлшэдэй дурасхаалда. Хяагтада бодхоогдохо хүшөө, БАМ-ай рельснүүдэй Буряадта хүрөһэн ушарта зорюулагдаһан Даваан дээрэхи монумент, БАМ-ай газарые шэнжэлгэдэ эгээл түрүүшынхеэ хабаадагшадай дурасхаалые мүнхэлһэн хүшөө барилга— эдэ бүгэдэ манай архитекторнүүдэй арга боломжонуудые уран бэлигые элирхэйлһэн байна.

Барилгануудта бэелүүлэгдэйһэн, мүн мүнөө дээрээ баталагдаад, үшөө хүсэндөө хүрөөгүй проектнүүд харуулагданхай. Хүдөөдэ байрын гэрнүүдые барилгын конкурсдо табигдаһан Ивалга һууриндахи комплекс, Буряад драмын театрай байшан абаһаар анхарал татана. Архитектор С. А. Абрамов эдир натуралистнуудай республиканска станциин байшангай проектые бүтээнхэй. Бүлэг архитекторнүүд С. Абрамов, Б. Баторов, Д. Дарижапов, П. Зильберман Улаан-Үдэ городой Коммунистическая үйлсын ерээдүй тухай архитектурна түсэб зохёонхой. Архитектор Б. Баторов Байгал нуурай эрьедэ ангуушадай болон загаһашадай баазын проект зохёожо, республиканска конкурсдо илаһан юм. Гэхэһээ гадна, зарим барилгануудай, жэшээлхэдэ, городой пионернүүдэй байшангай, хотын түб банние заһабарилгын унжагайржа, уламжалан проектнүүдые бэелүүлгын хойшо татагдажа байһые нүхэр Зильберман хөөрөөн соогоо тэмдэглэнэ. Национальна угалза хээ, онсо шэнжэнүүдые хэрэглэн, зарим талмай, байшангуудые һэльбэн шэнэлхэ хүсэл бии гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Жэшээлхэдэ, М. Хангаловай нэрэмжэтэ музей эгээл иимээр шэмэглэгдэхэ юм.

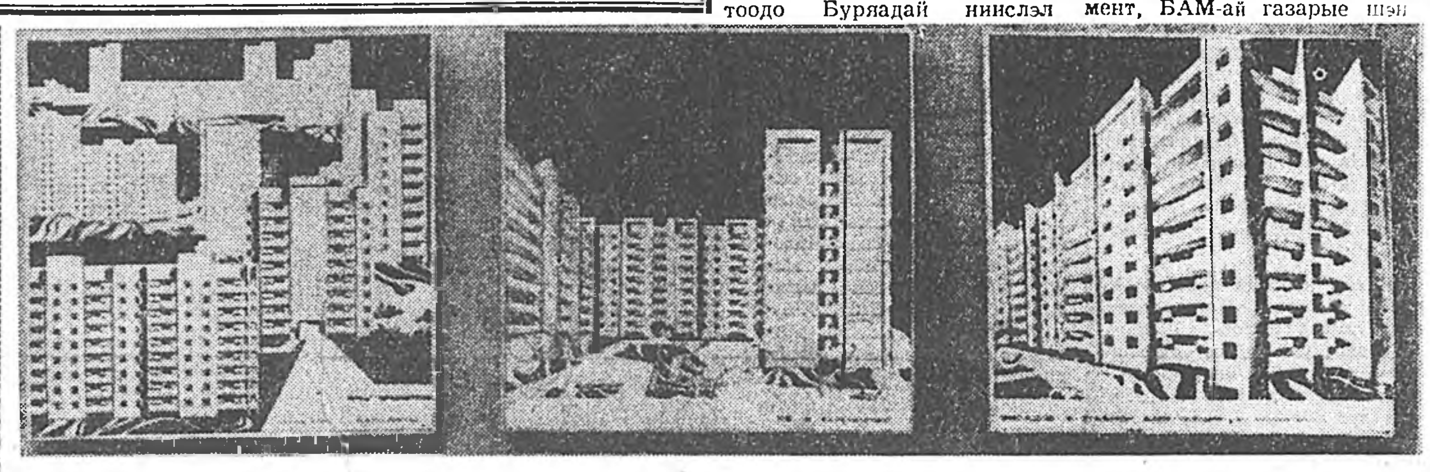
Буряадай комсомолой шангай лауреат Д. Улановай, залуу архитекторнүүд Б. Баторовай, В. Кыштымовэй болон бусадай арбаад шахуу проект харагшадай үзэмжэдэ табигданхай. Хуушанай Верхнеудинскын юрэнхы түхэл, Галуута Нуурай дасан, Успенскэ һүмэ, урданай Троицкосавскын түүхын дурасхаалта памятнигууд урданайнгаа хэбээр буулгагданхай.

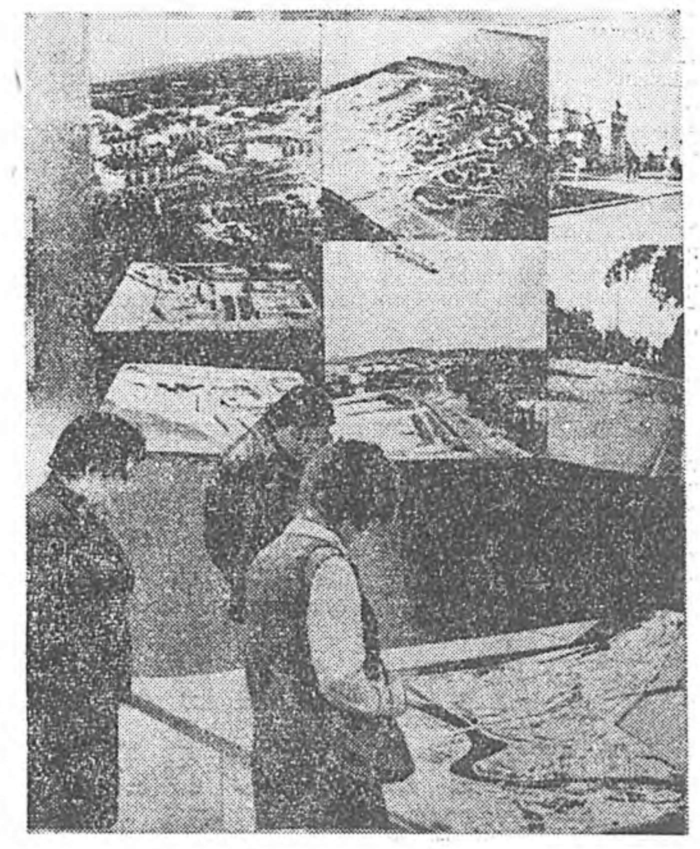
Гадна, архитекторнүүд зарим промышленна түхэлэй предприятинуудые барилгын проектнүүдые дурадхаһан байна. Ашаанай томо 300 автомашинын автобазын, Улаан-Үдын Советскэ райондохи 20 мянган номертой АТС-эй байшангай, «Бурятэнергын» захилаар хэгдэһэн Гусиноозёрскдо тусхай цехэй проектнүүд выставкэдэ суглараагшадай һонирхол үүсхэнэ.

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Үзэмжэдэ табигдаһан проектнүүд. 2. Выставкын түрүүшын зал соо.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

НОМОЙ ТАГ

ГУРБАН ...НГАТАНАЙ ТОО ...ЛОШОРОГ ЛЭ

...оной март һара- ...дай АССР-эй Ми- ...эй Соведтэ рес- ...эрхим һаалиша- ...алга болоһон юм. ...эдэ анха түрүүшын- ...гэгдэһэн тус уул- ...жэлэй туршада даа- ...ан үнеэн бүриһөө ...рограмм һү һаажа, ...габьяа харуулһан ...хабаадаһан байгаа. ...гол түлэб ойрын ...шиидхэгдэхэ ёһотой ...ала — һү үйлэдбэ- ...бүри дээшэлүүлхэ ...арыень һайжаруулха ...суудалнуудта тогто- ...дүршэлөөрөө ху- ..., һанамжа дурад- ...а оруулһан байгаа. ...залгын үедэ боло- ...һонирхолтой ба ...атай хөөрэлдөөнүү- ...олжо, Буряадай но- ...ал тусхай суглуул- ...ан гаргаба. Тэрэнь ...рограмм һү һаая!» ...галтай, түрүү һаа- ...зурагуудтай, тии- ...бшэшье һаа, илан- ...деегэй ажалшадай, ...ын мал ажалан хү- ...гшэдэй һонирхожо ...р, олон юумэ ухаан ...хадууржа абамаар ...гэхэдэ, хэдэн түрүү ...нэрлэбэл, Сэлэн- ...ной Ленинэй нэрэм- ...хозой Булагай һаа- ...ари Доржиевна Очи- ...Хойто-Байгалай «Ан- ...совхозой һаалишан ...Алексеевна Баже- ...дын «Октябрьский» ...һаалишан Галина ...вна Дашиева, Улаан- ...йоной Ивалгын тур- ...лэдбэриин ажахын ...Александр Бава- ...Гомбоев, Кабанскын ...фабрикын һаали- ...ения Петровна Пе- ...ова болон бусад ...гео ажалай дүршэл ...тобшололые тон то- ...ор тайлбарилхатаяа ...һү ехээр һааха та- ...үршэл заабаринуудые ...

...энь, Загарайн райо- ...II партсъездын нэрэм- ...лхозой суута һаали- ...Федосья Куприяновна ...ая һү ехээр һаадаг ...тухайгаа хөөрэхэ ..., «... ута бэетэй бага- ...аритай үнеэд зангаар ...ад, ехэ һү үгэдэг...» ...ажаглалта хэнэ.

...эдэ тус районой «Ги- ...колхозой ахамад зоо- ...Николай Григорье- ...траевай хөөрөөн то- ...ю. Тэрэ түрэл ажа- ...һү һаалиин комплекс- ...чно-цеховэ арга хэ- ...болоһон тухайгаа ...Тиихэдээ шэнэ ар- ...жэ һайн талануу- ...колхотоёо хамта, нигэ- ...эглэнэ.

...лхоз дээрэ бүхыдөө ...нтнер һүнэй сэн 42 ...тэ хүрэбэл, һүнэй ...кдо тэрэнь найман ...ор доошолуулагдаа, ...комплексдо 4 цех хү- ...үйлэдбэрилгын, түл ...гэхэ мэтэ болоно. ...байхадаа, һүнэй комплексын хүдэлмэрилэгшэ, мэргэжэлтэ бүхэн өөр өөрынгөө уялгануудые һайса мэдэдэг байна... Комплексын совет байгуулһанһаамнай хойшо ажалай журам һайжараа. Арбан хоног бүхэндэ соведэй гэшүүд сугларжа, шиидхэхэ асуудалнуудаа зүбшэн хэлсэдэг. Ажалай журам эбдэбэл, хүдэлмэришэднай баллнуудаа хороолгодог...»

Тэрэшэлэн энэ түрүү аргын аша үрэ ехэтэй байһаниие Хяагтын районой Ехэ-Нугын совхозой солото һаалишан Алла Яковлевна Кривогорницына һайшаан дэмжэжэ, үгэ хэлэһэн байна.

«...Шэнэ гуримаар хүдэлдэг болоһоор 2 һараһаа үлүү болобобди,—гээд тэрэ тэмдэглэнэ.—Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үетэй жэшээлбэл, зуун центнерээр ехэ һү һаагаад байнабди. Урдань бэс бэеэ хараад хүдэлдэг байбал, мүнөө бүхы коллективэйнгээ түлөө оролдонобди. Ажалаймнай журам заводойхи шэнги болонхой. Хүн бүхэн өөр өөрын уялгануудые тон һайн мэдэдэг. Тиигээд байхадаа коллективэймнай хүдэлмэри урагшатай ябана бшуу...».

Эдэ баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, һү һаалиин үйлэдбэрилгэ дээрэ шэнэ, түрүү технологи хэрэглэбэл, һү һаалиин дээшэлхэ, һүнэй шанар улам һайжарха болоно. Эгээл энээн тухай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдээ, тобшолон зааһан байна.

«...Мүнөө үедэ поточно-цеховэ аргада 23 фермэ, хамтын подрядай гуримда 33 фермэ оронхой. Тэдэнэй дүй дүршэл ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримай түрүү технологиин хэды шэнээн ехэ аша туһатай байһые сэхэ гэршэлнэ...»

Энэ номой түгэсхэлдэнь һү һаали дээшэлүүлхэ талаар колхоз, совхозуудай һаалишадта, мал адуулагшадта, тугалшадта болон һү һаалиин фермэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, мүн республикын аграрно-промышленна бүхы һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ хандаһан Хандалга тунхаглагдаа. Тэрээн соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, «...Үнгэрһэн жэлдэ 52 һаалишан 3 мянгатанай зэргэдэ гараһан байна».

1984 ондо һү һаали дээшэлүүлхэ талаар социалис үндэр уялга абаһан түрүү һаалишадай Хандалгые, КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет һайшаажа, тусхай тогтоол баталан абаа һэн. Тэрэнь мүн лэ тус суглуулбари соо толилогдонхой.

Игээд тобшолходо, энэ ном мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, илангаяа һаалишадта ехэ туһатай, һонирхолтой болохо болоно.

Ив. ОЧИРОВ

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

АРАД ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй дүнгүүд, Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дэлхэйн олониитын анхарал ехээр татана. Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг гадаадын хэрэгсэлнүүд энэ үгые, Пленумэй тогтоолые үргэнөөр шэнжэлхэдээ, Советскэ Союз энэ зуун жэлэй һүүл болотор экономическа стратегиеэ тодорхойлходоо, үндэрөөр хүгжэһэн, тогтууритай хүдөө ажахын үйлэдбэриие байгуулха талаар шэнэ ехэ алхам хэхын, совет экономикые бүри үндэр дээдэ шатада гаргахын, социально-экономическа шэнэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ түйлахын, совет арадай ажабайдалай материальна ба оюун ухаан бодолой хэмжээе нилээд дээшэлүүлхын тула асари ехэ хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлжэ байна гэжэ тэмдэглэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихоновэй Пленум дээрэ хэһэн элидхэлые толилходоо, Мелиорациие хүгжөөлгын удаан болзорой программые бэелүүлхэдээ, Советскэ Союзай эдеэ хоолой нөөсэнүүдые ехэ болгохо, совет хүнүүдэй һуудал байдалые саашадань һайжаруулха хэрэгтэ шухала хубита болоно гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

К. У. Черненко тодо хурса, гүнзэгы удхатай үгэ хэлэхэдээ, социалис экономикын түрүү һалбаринуудай нэгэн болохо хүдөө ажахын ажал хэрэгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, совет экономикые саашадань хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн партиин экономическа стратегиие бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө КПСС-эй ЦК-гай, совет арадай ээлжээтэ зорилгонуудта али бүхы талаһаань гүнзэгы үндэһэ һуури табиһан байгаа гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** бэшэнэ.

Ээлжээтэ, XXVII съездээ бэлдэхэдээ, КПСС арбан хоёрдохи табан жэлдэ, саашанхи үедэ түсэбүүдые табина. Совет хүнүүдэй ажалай улам бүри үндэр үрэ дүнгүүдтэ түшэглэжэ, арад зоной ажабайдалые улам һайжаруулха, тэдэнэй материальна ба оюун ухаан бодолой хэмжээе нилээд дээшэлүүлхэ гээшэ эдэнэй гол зорилго болоно гэжэ ГДР-эй **«Нойес Дойчланд»** газетэ тэмдэглэнэ.

СССР-эй хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ехэ амжалтануудай түйлагдаһаниинь арсашагүй гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ гээд Болгариин **«Работническо дело»** заана. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургаһанай ашаар совет хүнүүдэй һуудал байдал улам һайжаржа байна. Гэбэшье КПСС түйлаһанаараа һанаагаа амарнагүй. Тэрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөхыень совет хүнүүдые элсүүлнэ.

Совет хүтэлбэрилэгшэ Мелиорациин үргэн ехэ программа табиба. Энэнь сагай уларилһаа совет хүдөө ажахын дулдыдалгүе бага болгохо байна гэжэ **«Нью-Йорк таймс»** бэшэнэ. Энэ программые бэелүүлгэ газарай үрэжэл нилээд һайжаруулха юм. Энэ хадаа СССР-тэ зохёогдоһон Эдеэ хоолой программын үргэлжэлэл болоно.

Хүдөө ажахын эдлүүриин үргэн ехэ газарые, илангаяа ороной урда хубидахи уһалууриин газарые хэрэглэлгын шухала түсэб табиха тухайдаа совет хүтэлбэри соносхобо гэжэ **«Вашингтон пост»** газетэ бэшэнэ. К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор тодорхойлогдоһон программа нимэл зорилготой байна. Пленум дээрэ һайшаагдан абтаһан программа ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые ехэ болгохо уялгатай бшуу.

Англиин **«Дейли телеграф»**, Японой **«Нихон кэйдзай»** газетэнүүд, Сириин **САНА** агенство, Гайанын Арадай түрүү үзэлтэй партиин секретарь, парламентын гэшүүн **Нарбада Персауд** КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүдые үргэнөөр шэнжэлнэ.

КУБЫН-МОНГОЛОЙ КОММЮНИКЕ

ГАВАНА. Куба болон Монголой Арадай Республика Советскэ Союз болон бусад аха дүү социалис оронуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлдэг, эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын хүсэнүүдэй түшэг тулгуури болохо социалис хани харилсаае батадхалгада ехэ үүргэ нүлөө үзүүлдэг юм гэжэ **«Гранма»** газетэдэ толилогдоһон Кубын-Монголой хамтын коммюнике дотор хэлэгдэнэ. МНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Дүгэрсүрэнэй хани ёһоной **албанай** хэрэгээр Кубада ерэһэндэ зорюулагдажа, энэ коммюнике баталагдан абтаһан байгаа. Социально-экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай харилсаа холбооe улам бэхижүүлхэ шухала гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

США болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай бэелүүлжэ байдаг ээрхэг түримхэй политикаһаа уламжалан, уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоһондо һанаагаа зобожо байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Дэлхэй дээрэхи сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргэхэ, сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэһэн эдэ бүлэгоорхидэй хараа шэглэлые тэдэнэр буруушаагаа. Эдэ бүгэдэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые дэбэргэжэ, ядерна дайнай аюул улам ехэдхэнэ. Гүрэнэй терроризмын политика бэелүүлдэг Холбоото Штадуудай харата ябуулгануудые Куба болон МНР элиншэлээ. Эб найрамдал хангаха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха гээшэ мүнөө үеын шухала зорилго болоно гэжэ коммюнике дотор хэлэгдэн.

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ХЭЛСЭГДЭЭ

СОФИ. Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин (ВФП) Генеральна Соведэй 36-дахи сесси эндэ дүүрэбэ. 82 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай 90 профсоюзай организацинуудай түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Эб найрамдал хангахын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, ядерна дайнай аюулые сарахын түлөө, социальна дэбжэлтын ба уласхоорондын экономическа шэнэ гурим тогтоохын түлөө тэмсэлэй гол шухала асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, профсоюзай хүдэлөөнэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ харгы замууд хараалагдаһан, хэдэн документнүүд баталагдан абтаһан байха юм.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн XI конгрессые 1986 оной сентябрь һарада ГДР-эй нийслэл — Берлин хотодо үнгэргэхөөр шиидхэгдээ.

БҮГЭДЫН БЭЕЛҮҮЛХЭ ГОЛ ЗОРИЛГО

ВАРШАВА. Советскэ Союзай бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые ПНР бүримүһөн дэмжэдэг юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, бата эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хадаа тэрэнэй политикын гол зорилго, Польшын гүрэнэй аша туһын удха болоно гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан Грециин премьер-министр А. Папандреутэй уулзалгын үедэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Мүнөө ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаһаа, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхаһаа, замбуулинай дайдада тэдэниие гаргалгые зогсоохоһоо шухала зорилго уласхоорондын политикада байхагүй гэжэ ПНР-эй хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ.

ХАМТЫН КОМИССИИН НЭГЭДЭХИ СЕССИ

ВЬЕНТЬЯН. Транспорт болон зам харилсаае хүгжөөхэ талаар харилсаа холбоо тогтоохын тула Вьетнамай, Лаосой ба Кампучиин һаяхан байгуулагдаһан хамтын комиссиин нэгэдэхи сесси эндэ болобо. Индохитадай гурбан аха дүү ороной элдэб министерствэнүүд болон албан зургаануудай түлөөлэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ ородог юм.

Арадай ажахын эгээл шухала һалбаринуудай нэгые хүгжөөхэ ябуулгануудаа тааралдуулан табиха гээшэ комиссиин гол зорилго болоно. Нэгэдэхи заседани дээрэ эмхидхэлэй асуудалнууд, саашадаа комиссиин бэелүүлхэ хүдэлмэриин программа зүбшэн хэлсэгдэһэн, автомобильна ба түмэр зам, ехэ ехэ хүүргэнүүдые барихаар, далайн ба гол мүрэнэй транспортын хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхээр хараалагдаһан хамтын проектнүүдые бэелүүлхэ асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байгаа.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРИИН УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин 40 жэлэй ойе ерэхэ жэлдэ тэмдэглэхэдээ, эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хизаарлалгын, арадуудай экономическа хүгжэлтын түлөө тэмсэлээ шангадхаха уряатайгаар ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр уласхоорондын олониитэдэ хандаба. Эб найрамдал хангаха, ажаябаха эрхэ хадаа хүнэй эгээн гол эрхэ болоно гэжэ тэрэ Нью-Йоркдо үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Ядерна дайнай улам үргэдэжэ байһан аюул хүн түрэлтэнэй ерээдүйн байдалда уршаг тойбо татана. Дэлхэйн хүн зоной үзэсхэлэн хооһон байдаг горитой хубиин һуудал байдалые һайжаруулха талаар шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь мэдүүлбэ.

Г. УИНСТОНАЙ МЭДҮҮЛГЭ

БЕРЛИН. Хёмороо зүришэлдөөе улам һүжэрөөхэ, хүн түрэлтэниие ядерна дайнай аюул руу оруулха хараа шэглэлээ Сагаан байшангай саашадаа үргэлжэлүүлхэ гү, али үгы байһыень ноябриин 6-да үнгэргэгдэхэ президентын һунгалта дээрэ американ һунгагшад шиидхэхэ ёһотой гэжэ США-гай Компартиин национальна түрүүлэгшэ Г. Уинстон мэдүүлээ.

США-гай захиргаанай дотоодын болон гадаадын политика американ арад зоной аша туһада харюусанагүй гэжэ олонхи американецууд ойлгоно гэжэ тэрэ «Нойес Дойчланд» газетэдэ интервью үгэхэдөө тэмдэглээ. Дайн ба эб найрамдал тухай асуудалда — гол асуудалда ямараар хандадаг байһаараа һунгагшадые төөрюулхые республиканецууд һэдэнэ. Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй туһаламжаар республиканска партиһаа дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые «эб найрамдалай тала баригшад» болоно гэжэ харуулхын тула монополинууд олон зуугаад миллион доллар һомолһон байгаа. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые дэмжэдэггүй, бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай хамааралсалгүе буруушаагшад эхэ орондоо зүрюу харша һанал бодолтой байна гээшэ гэжэ гэмнээд, «США-гай национальна аша туһые хамгаалха» тухай уряае үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Тиихэдээ Советскэ Союзда, коммунизмда эсэргүү ябуулгануудые улам үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

ОНСО ШЭНЖЭТЭЙ БАЙХА

Улаан-Үдэ хотын Гүрэнэй ород драмын театр үсэгэлдэр 56-дахи сезоноо нээбэ. Коллективэйнгээ шэнэ сезондо хэр зэргэ бэлэдхэлтэй ерэһэн тухай театрай ахамад режиссер А. А. Бурков манай корреспондентдэ хөөрэжэ үгэбэ.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

— Алексей Александрович, театрайнгаа үнгэрһэн зунай гастрольнууд тухай юу хэлэхэ байнат?

— Манай ород драмын театр үнгэрэгшэ зунай июль-август һаранuудта Камчаткын областьдо гастрольдо ябаһанаа бусаа һэн. Тэндэ, областиин түб — Петропавловск-на-Камчатке хотын, мүн гол түлэб Елизовско, Мильковско районуудай ажалшадай урда зүжэгүүдээ харуулаабди. Гадна нээмэл далайн удамаар загаһа олзоборилдог тамаралгын баазанууд дээрэшье зүжэгүүдые табиһан байнабди. Юрэдөөл, хоёр һарын хугасаа соо дүн хамта 147 зүжэг табижа, дүшэ гаран мянган харагшадые хангаабди.

— Үнгэрһэн жэлнүүдэйнгээ ажал тухай тобшо тэдыгээр дурдабалтнай...

— Оронойнгоо, республикынгаа ажабайдалтай нягта холбоотойгоор, харагшадайнгаа эрилтэнүүдтэ гүйсэд хүрэмөөр ажаллахые оролдоһон байнабди.

Тэбхэр 56 жэлэй саана Буряад оронойнгоо харагшадай урда анха түрүүшынхеэ хүшэгээ нээһэн ахамад үеынгөө бэлигтэн мэтээр манай артистнууд энэ, мүнөө шэнэ сезоноойнгоо урда тээ хүлгөөтэйхэн байна гээшэ.

— Ямар нэгэн онсо шэнжэ энэ сезондотнай байха гү?

— Байха даа. Гараха жэлдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илалта туйлаһаар алдарта 40 жэлэй ойн баяр үргэнөөр тэмдэглэгдэхэнь ха юм. Тэрээндэ манай актернууд, режиссернууд, уран зураашад болон техническэ хүдэлмэрилэгшэд арга боломжонуудаа сүм зорюулжа байна. Театрайнгаа шэнэ сезонние А. Червинскиин, «Минии жаргал» гэжэ зүжэгөөр нээхэмнай. Дайнай хүшэр хүндэ үе сагые дабажа гараһан, ерээдүй тээшэ найдамтайгаар хараһан хүнүүд тухай энэ зүжэгэй үйлэ хэрэгүүд зураглана.

— Мэдээжэ артистнуудһаатнай энэ зүжэгтэ хэд хабаадалсааб?

— Дүршэл шадабаритай болоһон манай бэлигтэ нүхэд РСФСР-эй габьяата артистка Клавдия Тимофеевна Никулина, РСФСР-эй габьяата артистнууд Галина Дмитриевна Шелкова, Геннадий Иванович Федоров болон залуу артистнууд Нина Рагулина, Евгений Тихомиров, Сергей Гейзель гэгшэд гол рольнуудые гүйсэдхэбэ.

— Театрайнгаа залуу бэлигтэн тухай хөөрыт.

— Манда ерэһэн бэлигтэй залуушуул гүйсэдхэхы баян дүй дүршэлтэй ахамад нүхэдтэеэ харилсан ажаллахадаа творческо амжалтынгаа замда гарадаг. Залуушуул театраймнай ерээдүй гээшэ ха юм даа. Манай харагшадта мэдээжэ боложо байһан Буряадай комсомолой шангай лауреадууд Л. Юданова, Р. Фазлеев, Л. Наливайко, И. Бабченко, Г. Харитонова, Д. Панков, С. Примаков гэгшэдтэй хамта ахамад үеын бэлигтэйшүүл РСФСР-эй габьяата артистнууд Л. Архипова, Н. Юхневич, Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Н. Туманова, Е. Путивец, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд В. Карасева, Г. Овчинникова, артистнууд Л. Слесарева, В. Барцайкин болон бусад наадана. Дурсагдагша нүхэд гол түлэб манай коллективэй урдаа хараха бэлигтэн гэшэ.

— Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ондо зорюулагдаһан ондоо шэнэ зүжэг харуулха гүт?

— Исай Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» гэжэ романай хоёрдохи хубиие зүжэг болгон табихабди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Сибириин хүдөө нютагай ажабайдал тус зүжэг дотор зураглагдаха. Фашизмые бута сохихо хэрэгтэ Сибириин хизаарай ехэ үүргые уран зохёолшо өөрын өөрсэ нюдөөр хаража бэшэһэн байгаа юм. Тиимэһээ манай харагшад урда жэлнүүдтэ танилсаһан геройнуудайнгаа хүнгэн бэшэ хуби заяанай саашанхи хүгжэлтэтэй танилсаха гээшэ.

Тэрэшэлэн шэнэ сезоноойнгоо репертуарта Степан Лобозеровой шогтой энеэдэтэй зүжэг орууланхайбди. Тэрээн соо мүнөө үеын Сибириин тосхоной ажабайдал харуулагдана гээшэ. Тиихэдэ «Дуран гээшэ алтан ном» гэһэн А. Н. Толстойн шогтой хүхюутэй зүжэг мүн лэ харуулагдаха.

Түрэлхид болон үхибүүдэй дундахи харилсаанууд тухай А. Кутерницкиин «Нина» гэжэ зүжэгые манай режиссёр Ю. Александров табихаар бэлдэжэ эхилэнхэй. РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, режиссёр Н. Е. Логачев А. Дударевай «Үдэшэ» гэжэ зүжэг мүн лэ бэлдэжэ байна.

Манай табиһан зүжэгүүдэй сценэнүүдые Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшад, театрай ахамад уран зурааша В. Бройко, уран зурааша Н. Быстров гэгшэд гоёон шэмэглэхэ. Буряадай комсомолой шангай лауреат, композитор В. Усович хүгжэм, дуунуудыень бэшэхэ байна. Гол түлэбынь хэлэхэдэ, шэнэ сезомнай иимэрхүүл байха.

Ази болон Африкын оронуудай литературын теоретическэ асуудалнуудаар Уласхоорондын V симпозиум Болгариин Варна хотодо боложо дүүрэбэ.

ЭРДЭМТЭДЭЙ АМЖАЛТА

СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент, СССР-эй АН-ай Зүүн зүгые шэнжэлхэ институдай таһагые даагша Е. П. Челышевэй хүтэлбэрилгэ доро Советскэ Союзай делегаци симпозиумай хүдэлмэридэ хабаадаба. Совет делегациин бүридэлдэ Буряадай бүлэг эрдэмтэд оролсоһон байна. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай директор В. Ц. Найдаков «Национальна культуранuудай бэе бэедээ харилсан нүлөөлгэ—Ази ба Африкын литературануудай хурдан түргэнөөр хүгжэлтын зүйл» гэһэн элидхэл хээ. Түүхын эрдэмэй доктор, Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай таһагые даагша Ш. Б. Чимитдоржиев республикынгаа Зүүн зүг шэнжэлдэг эрдэмэй хүгжэлтэ тухай хөөрэһэн байна. Тиихэдэ «Хитадай дундахи зуун жэлнүүдэй литература болон соёлдо буддын шажанай үзүүлһэн нүлөө» гэһэн темээр хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат, БИОН-ой младша научна хүдэлмэрилэгшэ Г. Б. Дагданов элидхэл хээ.

Буряадай эрдэмтэдэй хэлэһэн элидхэлнүүд симпозиумда хабаадагшадай үндэр сэгнэлтэдэ, һайшаал магтаалда хүртэһэн байна.

И. ЦЫПИН.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭШЭ

Дэлхэй дээрэ 40 мянга гаран мэргэжэл бии гэжэ статистнууд хэлэдэг. Тэрэнэй мянганһаа үлүүень техническэ мэргэжэлэй һуралсалай училищинууд олгодог гээшэ. Харин республикымнай үнинэй училищинуудай нэгэн болохо 2-дохи ГПТУ токарь, фрезеровщик, электрослесарь, гагнууршан болон слесарь-заһабарилагшын мэргэжэл олгодог юм.

Энэ училищиин 1-дэхи курсын һурагшад ЛВРЗ-гэй Соёлой болон техникын ордондо һаяхан ерэжэ, ГПТУ-гай һурагшад болоһон нэрэ хүндэдэ зорюулһан үдэшэ үнгэргэбэ. Үдэшые училищиин коллектив Соёлой ордоной научно-техническэ пропагандын таһагайхидтай сугтаа бэлдэһэн байна. 1-дэхи курсынхидые амаршалхаяа училищиин хүмүүжүүлэгшэд —багшанар ба үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд — училищиие дүүргэгшэд олоороо суглараа.

Хүдэлмэришэдые һурган бэлдэдэг гуламтынгаа түүхэ, ёһо заншалнууд тухай училищиин директор П. Л. Баталов дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. «Республикын үнинэй училищиин алдар солые арьбадхагты» гэһэн үгэнүүд ЛВРЗ-гэй начальнигай орлогшо В. Г. Ларионовой, тус заводой ахамад инженерэй орлогшо И. Д. Гордеевэй, үйлэдбэриин һуралсалай мастер А. И. Темниковэй хэлэһэн амаршалгануудай гол удхань болоно.

Тэрэ үдэшэ 1-дэхи курсынхидта һурагшадай биледүүд баяр ёһололой оршон байдалда барюулагдаа. Мүн лэ эрдэм ухаанай һүлдэтэ түлхюурые училищиин һуралсалай таһагые даагша М. Н. Аверкова Баир Зыидрабов, Нина Бородина болон Сергей Зверевтэ барюулаа. Энэ үдэшын «гол гэмтэдэй» зүгһөө Нина Бородина үгэ хэлэхэдээ, хэлэһэн үгэнүүдтэтнай хүрэхые оролдохобди гэжэ найдуулаад, бултанайнгаа тангариг сугларагшадта элидхээ.

Г. ИВАНОВ.

АРАДАЙ УРАН БЭЛИГЭЙ ТЕАТР НЭЭГДЭХЭНЬ

Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын коллеги, облпрофсоведэй болон Хоровой бүлгэмэй президиумүүдэй тогтоолой ёһоор, республиканска арадай уран бэлигэй театр байгуулагдаба. Тус театрай уран һайханай соведэй баталһан графигай ёһоор, манай республикын арадай театрнууд, хатар, дуунай ансамбльнууд П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ залда, мүн авиазаводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордондо һарадаа нэгэ удаа уран бэлигээ харуулжа байха юм.

Мүнөөдэр, октябриин 26-да, хүгжэмэй училищиин концертнэ залда республикын арадай уран бэлигэй театрай түрүүшын харалга болохонь. Тэрээндэ Забайкалиин шэмээшэгүүдэй хоор, «Уряал» гэжэ фольклорно ансамбль, «Лотос» гэжэ Зүүн зүгэй хатарай ансамбль, ЛВРЗ-гэй эрэшүүлэй хоор, хүдөө ажахын институдай студентнэрэй «Алтан булаг» гэжэ ансамбль гэхэ мэтэ уран һайханай коллективүүд хабаадалсахань.

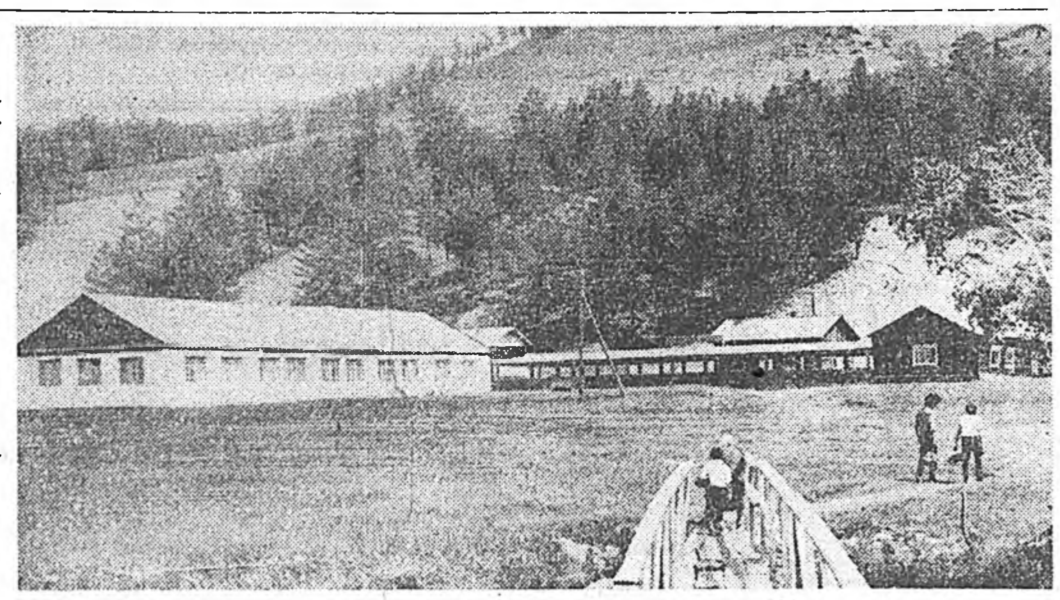
Д. ДОНДОКОВА, РНМЦ-гэй секторые даагша.

АРМЕНИИН ХАТАРШАД АЙЛШАЛХА

Гараха һарада республикымнай соёлой ажабайдалда хадуугдамаар үйлэ хэрэгүүд хүлеэгдэнэ. Орон дотороо суурхаһан творческо коллективүүд Улаан-Үдэдэмнай айлшалан буухаар түсэблэнэ. Тэдэнэй нэгэн — Армениин гүрэнэй филармониин хатарай ансамблиин габьяата коллектив ноябрь һарын эхеэр Буряадай ниислэлдэ хүрэжэ ерэхэнь.

Армениин ССР-эй арадай артист Ванун Ханамирянай хүтэлбэрилдэг энэ коллективые оронойнай хизаар бүхэндэ, хилын саанашье мэдэдэг, хүндэлдэг. Армян арадай үзэсхэлэнтэ һайхан хатарнуудһаа, дэлхэйн арадуудай янза бүриин бүжэгүүдһээ бүридхэгдэһэн ехэ программаяа тэдэнэр һаядаа улаан-үдынхидтэ дурадхахань гээшэ.

Б. ДОРЖИЕВА.

Республикымнай олон ажахынууд хүдэлмэрилэгшэдэйнгээ бэеэ амаруулха, эмшэлүүлхэ хэрэгүүдтэ саг үргэлжэ анхарал хандуулжа байдаг. Жэшээлхэдэ, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз Хүгшөөлэй Аршаан гэжэ сэнгэлиг, гоё газарта амаралтын гэр баринхай. Ажахын гэшүүд, мэргэжэлтэд эндэ бүхэли жэлэй туршада амардаг юм. Тиимэһээ амаржа байһан механизаторнууд, малшадай мэргэжэлэй һуралсал саг үргэлжэ эндэ ябуулагдажа байдаг гуримтай.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ОЙН БАЯРАЙ ҮДЭШЭ

Улаан-Үдын номой байшанда эмхидхэгдэһэн номдо дуратайшуулай клуб хотын ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Клубай гэшүүд уншагшадай дунда хирэ-хирэ болоод һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэжэ, шэнээр хэблэгдэһэн номуудые дурадхажа байдаг юм.

Ородой агуухэ поэт М. Ю. Лермонтовэй түрэһөөр 170 жэлэй ойдо клубай ээлжээтэ үдэшэ зорюулагдаба. Поэдэй дурасхаалда зорюулагдаһан энэ үдэшэдэ уран зохёолшод, литература шэнжэлэгшэд болон олон тоото уншагшад хабаадаба.

Республикын уран зохёолшод В. Петонов, А. Румянцев, К. Балков гэгшэд үдэшэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, буряад литературын саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ ородой агуухэ поэдэй үзүүлһэн нүлөө тухай хөөрэһэн, поэдэй шүлэгүүдые, өөһэдынгөө зохёолнуудые, сугларагшадта уншаһан байна. Мүн Буряадай гүрэнэй филармониин артист Г. Мельников М. Ю. Лермонтовэй поэмэ болон шүлэгүүдые уран гоёор уншажа үгэбэ.

Номой байшан соо республикын Уран зохёолшодой холбоон, Номдо дуратайшуулай бүлгэмэй Улаан-Үдын городской эмхи энэ үдэшые эмхидхэһэн байна.

И. ЗЕЛИКОВ.

СПОРТ

УРИЛДААНАЙ ЗҮРГЭ ДЭЭРЭ

Буряадай АССР-эй министерство болон албан зургаануудай, Гүрэнэй комитедүүдэй командануудай дунда хүнгэн атлетикын урилдаагаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Дээдэ-Онгостойдо үнгэргэгдэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ мүрысөөндэ 16 командын 200 гаран атлет хабаадаһан байгаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүнгэн атлетикын урилдаан хүн зоной дунда үргэнөөр һайшаагдажа, тэдэнэй дура ехээр татажа байна гээд тэмдэглэлтэй. Эгээл тиимэһээ хоёрдохи жэлээ үнгэргэгдэһэн энэ урилдаанда һургуулида ороодүй үхибүүдһээ эхилээд, 60 гаража ябаһан наһанай хүнүүд хабаадаһан байгаа бшуу. Һонирхолтой юумэниинь юуб гэхэдэ, манай республикын бэлигтэй бэрхэ спортсменүүд, тусхайлбал, спортын габьяата мастер К. Олзоев, уласхоорондын классай спортын мастер О. Алексеев, спортын мастернууд А. Астраханцев, Ю. Матхонов болон бусадэй урилдаанай харгы дээрэ гаража, хурдан солбон, сүлхэ шамбай байһанаа туршаһаниинь һайшаалтай.

Мүрысөө нээлгын парад дээрэ республикын Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилэгшэ Г. М. Клочихин үгэ хэлэжэ, тэрээндэ хабаадагшадта амжалта хүсэһэн байгаа.

Эгээл түрүүлэн 45—55 наһанай эхэнэрнүүд 200 метртэ бушуу түргэн гэшхэдэлээр хабаа туршаба. Элүүрые хамгаалгын министерствын суглуулагдамал командын гэшүүн Н. А. Щегловская 53,3 секунда саг харуулжа, түрүү һуури эзэлээ. «Бурводстройн» түлөөлэгшэ А. С. Климова—хоёрдохи, Элүүрые хамгаалгын министерствын командаһаа М. П. Сухарева гурбадахи шанда хүртэбэ. Мария Перфильевна 63-тай боложо ябаашье һаа, урилдаанай харгы дээрэ гараһан зандаа — тэрэ спорттой ханилһаар. Ушарынь гэхэдэ, 40—50-яад онуудта тэрэ санаар урилдалгаар республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ оло дахин хүртэһэн намтартай.

Эрэшүүл-ветеранууд 400 метртэ урилдаа. Эндэ Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын командын гэшүүн П. Т. Лаптев онсо шалгарба. Худалдаа наймаанай министерствын түлөөлэгшэ Р. Д. Цыдендамбаев—хоёрдохи, МВД-гэй командаһаа М. К. Тугутов гурбадахи һуури эзэлээ.

40—49 наһанай эрэшүүл 800 метртэ мүрысөө. Эндэ Финансын министерствын хүдэлмэрилэгшэ Олег Михалев илалта туйлаба. Министрнүүдэй Соведэй суглуулагдамал командын гэшүүн Геннадий Шишмарев мүнгэн медаляар шагнагдаа.

29—34 наһанай эхэнэрнүүд 500 метртэ урилдахадаа, яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһаараа сугларагшадай анхарал татаба. Элүүрые хамгаалгын министерствын спортсменка Л. Трухнина эрхимлэһэн байна.

Дундуур наһанай эрэшүүлэй бүлэгтэ илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын спортсменүүд Ю. Батурин, А. Макаров гэгшэд 1000 метрэй зайда тус тустаа 2.47.1, 2.47.8 минута саг харуулжа, түрүү һууринуудые эзэлээ. Финансын министерствын командаһаа Н. Кирилюк тэдэнэрһээ халта гээгдэжэ, гурбадахи шанда хүртэбэ. Тиихэдээ тэрэнэй урдын бэрхэ спортсменүүдые, тусхайлбал, А. Астраханцев, С. Рымарев, О. Алексеев гэгшэдые ахижа гараһыень онсолон тэмдэглэлтэй.

Энэ наһанай эхэнэрнүүд мүн лэ 1000 метртэ урилдаба. Нёдондо жэл илалта туйлаһан Татьяна Дылыкова (техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлени) 700 метр хүрэтэр түрүүлжэ ябабашье, саашадаа Социальна хангалгын министерствын түлөөлэгшэ Ольга Рыковада хүсэгдэшоо.

19—28 наһанай эрэшүүл 3000 метртэ мүрысэһэн байна. Эндэ МВД-гэй командын гэшүүд онсо шалгарбад. Б. Цыденжапов энэ зайе 9 минута 36,8 секунда соо гаталжа, илалта туйлаһан байна. Ц. Базаров, В. Гороховский гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

«БАМстроймеханизация» трестын жолоошод В. Еремин, А. Стрельников гэгшэдэй илажа гараагшьегүй һаань, сугларагшад агуухэ барилгада хабаадажа, ажалай амжалта туйлагшадые халуунаар амаршалһан байха юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын суглуулагдамал команда илажа, ресспорткомитедэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаба. Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлениин түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Элүүрые хамгаалгын министерствын спортсменүүд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

(ШОГ ХӨӨРӨӨН)

БОРБООЛОЙ БОДОЛГҮЙ ЯБАДАЛНУУД

Манай нютагта худалдажа абаха гэхэдэ, гахайн поршоонхо хоморлоод байгаа. Һүүлэй үедэ ган гасуур боложо, гахайн тэжээл үгы байгаал хаш. Тиимэһээ тосхон соо оройдоол хоёр-гурбан айл, тэрэ тоодо Борбоолтон, гахайгаа түрүүлхэ гэжэ зүрхэлбэ.

Борбоол гээшэ жараад наһатай, хубиингаа байдал һуудал шангахан бариад байжа шададаг һэн. Тиимэһээ «тохир хурган аман тээшээ» гэдэгтэл ямаршье ажал хээ һаа, өөртөө бариишатай юумэ хэхые оролдожо ябаха. Үнгэрхэдөө харгы дээгүүр унаһан, гээгдэһэн модо шулуу, түмэр түдэгэ, хирпиисэ, хадааһа гэргэдээ ашаад лэ байха. Архи тамхи амандаашье хэхэгүй.

— Эдэ яндангууд арбан жэл архи тамхи уугаагүй һаа, алмаһан мүнгөөрөө автомашина абаха һэн! — гээд, тэрэ архиншад тээшэ заагаа бэлэй. Энэ талаһаань хаража үзэхэдэ, Борбоол сэбэр сарюун хүн болошохо. Зүгөөр эндэ тэндэ суглуулһан хирпиисээр үмсэдөө гараж барихадаа, хажуудань гахайн байра бодхооходоо, ямар хүн болоноб даа? Абаһаар ойлгохогүйш! Гэбэшье нэгэ ушар Борбоолойн ёһото дээрээ ямар хүн байһые элирүүлээ һэн.

Нэгэтэ шэнэ телевизор абаха гээд, мүнгэгүйдэхэдөө, бэрхэнь ехэдэжэ, һара болоод түрэхэ гахайнгаа поршоонхонуудые уридшалан худалдаха гэжэ шиидэбэ.

Энэ томо гахаймни адагын арбан поршоонхо гаргаха гэжэ багсаагаад, үүлтэр һайта поршоонхонуудые худалдажа абагты гэһэн һураг тосхон соогуураа тарааба. Үнишье хүлеэлгэнгүй, түрөөгүй гахайн поршоонхонуудые худалдажа абаха хүнүүдшье олдобо.

— Поршоонхын һабин түхэриг! Үшөө түрэн сасуунь танай поршоонхонуудые би бүхэли һара миинтээр тэжээхэ болоноб! Эндэ гансал таанад олзотохот! — гэжэ байгаад, Борбоол үшөө түрөөдүй арбан поршоонхо үдэр соо худалдажархиба. Иигэжэ «поршоонхотой болоһон» хүнүүд Борбоолой гахайн түрэхые үдэр бүри хүлеэдэг болобод.

Газаагуур газар малтажа ябаһан боро эрэен гахай хараһан хүнүүд:

— Баарһан, манай поршоонхын эхэ һүүлшынгээ үдэрнүүдтэ хүрэбэ даа... Одоол хүнгэржэ, бэеэ амаруулхань гээшэ! — гээд, маажан эрхэлүүлдэг һэн. Зарим сэдьхэл уян хүнүүд, Борбоол поршоонхонуудаа худалдажа абахадаа эхыень хүсэд эдеэлүүлнэгүй гэжэ һэжэглээд, хатаһан хилээмэ, хахад мэшээгээр талха асаржа үгэдэг болобо. Борбоол энээниие харахадаа, үнэхөөрөөшье гахайгаа эдеэлүүлхээ болишобо.

Хүн зоной иигэлдэһээр байтар һарашье үнгэржэ, нэгэтэ үглөөгүүр Борбоолой гахай түрэхөө байна гэһэн суу тосхон соогуур сахилгаан мэтэ тараба. Поршоонхо худалдажа абаһан хүнүүд өөрынгөө поршоонхо хараха, тэмдэглэхэеэ сугларшабад. Харин Борбоолой үүлтэр һайта гахай хүн зониие хахад үдэр хүлеэлгээд, арай гэжэ түрэхэдөө үхэһэн поршоонхонуудые гаргаба. Сугларагшад үшөөл гараха аалам гэжэ наранай оротор дэмы хүлеэгээд, Борбоолой өөрынь поршоонхо гаргаһандал тэрээн тээшэ хилам хилам харааһаар гэр гэртээ шэглэбэд.

Зай, энэ ушар саашань юугээр дүүрээб? Хээлиингээ эхин дээрэ үхэртэ мүргүүлжэ гэмтэһэн гахай үхэһэн поршоонхонуудые гаргаһандаа, зоной урда зэмэгүйдэ тоологдобо. Харин олзотохын хойноһоо ябадаг Борбоол, 500 түхэриг үритэй болошоо һэн.

Энэ ушарһаа хойшо хүн зон Борбоолой гахайн поршоонхонуудые миинтээршье абахаа болишоо бэлэй.

Д. ДЫЛГЫРОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 10.50— Хүхюун стартнууд. 11.35 — Ород композиторнуудай дуунай дуэдүүд. 11.55—«Если хочешь мир увидеть...»—баримтата фильм. 12.20 — С. Прокофьев. «Ромео и Джульетта» гэжэ баледэй хүгжэмһөө хэһэг. 12.50 — «Поэзи». Ю. Тувим. 13.20 — Шэнэ һонин. (13.25 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильм. 15.55 — «Ород хэлэн». 16.25 — «Эрдэмтэд — Москва шадарай агропромышленна комплексдо». 17.00 — «Австриин газар дээрэ» — киноочерк. 17.20 — «Москвагай комсомолшуудай ажал хэрэгүүд». 18.05 — Свердловскын оперно танпие урина.

Улаан-Үдэ. 18.40 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 18.50— «Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар). 19.20—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.05 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 20.20—«Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн». 20.50 — «Океан далайн эрьедэхи эрдэни»—киноочерк.

Москва. 21.00 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00 — «Время». 22.35—Түбэй телевидениин болон Бүхэсоюзна радиогой симфоническа ба эстрадна хүгжэмэй концерт. 00.05 — Эдир гимнаст басагад тухай баримтата фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 00.30— Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Телеочерк. 9.35, 10.35 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05, 13.40 — Англи хэлэн. 11.05—Географи. «Географическа нээлтэнүүдэй түүхэһээ». 11.35, 12.40 — А. С. Пушкин. «Песнь о вещем Олеге». 12.05 — Астрономи. 13.10— Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 14.10— Уран зурагай искусство. 7-дохи класс. 14.40 — Карл Маркс ба революционно Росси». 15.10 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.20 — И. Ильф ба Е. Петров. Ажабайдалайнь ба зохёохы ажал ябуулгынь хуудаһанууд. 16.15 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.10 — «Танай бэшэгүүдээр».

Москва. 18.40 — «Албанай нохойнуудые һургадаг түбэй һургуули тухай телеочерк». 19.00 — «Мүнөөнэй дэлхэй ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн». 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Шэдитэ туруунуудай тоборолго» — киноочерк.

Москва. 20.05 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20 — «Ритм» гэһэн ябуулга. 21.50 — Фильм-концерт. 22.00 — «Время». 22.35— «Угол падения»—уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, БАМ шадар багахан саһан ооохо. Баруун-хойто зүгһөө секундын 4—9 метр хүсэтэйгөөр һалхилхаар хүлеэгдэнэ. Үдэрынь 2—7 градус дулаан, хойто районуудта 5 градус хүрэтэр хүйтэн болохо.

Улаан-Үдэдэ бүрхэгшэг байха, шииг нойтон орохогүй. Баруун-хойто зүгһөө секундын 4—9 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэрынь 4—6 градус дулаан байха.

Октябриин 27—28-да зарим нютагуудта багахан саһан ороха. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 2—7 градус дулаан, зарим нютагуудта 4 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-52-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, ул. Ленина, 35. Н-01586. Заказ № 246. Индекс 04649.